

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Diplomová práce

RASTAFARIÁNSTVÍ: GENDER PROBLEMATIKA VE VOLNOČASOVÉM FENOMÉNU REGGAE

Vedoucí práce: PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Autor práce: Michaela Timmermansová
Studijní obor: Pedagogika volného času (NMgr.)
Ročník: III.
Forma studia: prezenční

2017

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Vítu Erbanovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Zejména mu děkuji za ochotu a vstřícnost, trpělivost a za veškerý čas věnovaný konzultacím, bez kterých by diplomová práce nevznikla.

Dále děkuji rodině a přátelům za pochopení, studijní zázemí a podporu.

Obsah

ÚVOD.....	6
I TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 Teoretická východiska.....	8
1.1 Životní styl, kultura a subkultura.....	8
1.2 Výchova ve volném čase.....	10
2 Gender problematika.....	12
2.1 Vymezení základních pojmů.....	12
2.1.1 Dívčí a chlapecká identita.....	14
2.1.2 Genderové role a stereotypy.....	18
2.2 Problematika gender a výchova (ve volném čase).....	21
3 Rastafariánská identita.....	25
3.1 Rastafariánství.....	25
3.1.1 Vznik a vývoj rastafariánství.....	27
3.1.2 Náboženství.....	29
3.1.3 Životní styl.....	32
3.1.4 Iyaric jazyk.....	34
3.2 Gender problematika v rastafariánství.....	37
3.3 Vývoj rastafariánství v současném globálním světě.....	40
3.3.1 Migrace – 2. polovina 20. století.....	41
3.3.2 Mezinárodní kulturní fenomén – 21. století.....	43
4 Volnočasový fenomén reggae.....	46
4.1 Hudba a její funkce.....	46
4.2 Vývoj a vznik reggae.....	48
4.2.1 Původ a vznik reggae na Jamajce.....	48
4.2.2 Mezinárodní vývoj reggae jako soudobého kulturního trendu..	51
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	53
5 Metodologický rámec.....	53
5.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky.....	53
5.2 Typ výzkumu.....	54
5.3 Výzkumný soubor.....	55
5.3.1 Charakteristika výzkumného souboru.....	56

5.4	Užití výzkumných metod.....	57
5.4.1	Obsahová analýza.....	57
6	Výsledky výzkumu.....	58
6.1	Představení výsledných kategorií.....	58
6.2	Vlastní výzkumná zjištění.....	59
6.2.1	Ideál ženy.....	59
6.2.2	Představy ženy o reálném muži.....	62
6.2.3	Ideál muže.....	63
6.2.4	Představy muže o reálné ženě.....	64
6.3	Souhrn závěrů výzkumu.....	66
	Závěr.....	68
	Seznam zdrojů.....	71
	Seznam příloh.....	78
	Přílohy.....	79
	Abstrakt.....	113
	Abstract.....	114

Úvod

Ve své diplomové práci se chci věnovat rastafariáství, konkrétně jak je z názvu patrné, gender problematice ve volnočasovém fenoménu reggae, který se jako soudobý kulturní trend dotýká volného času mládeže.

Práci rozdělím na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se budu zabývat základními východisky práce, tedy vymezením pojmů životní styl, kultura, subkultura a výchova ve volném čase. Další kapitolu věnuji gender problematice, konkrétně identitě chlapců a dívek, genderovým rolím a stereotypům jako aspektům výchovy. Ve třetí kapitole se budu zabývat atributy rastafariánské identity, historickými kořeny rastafariánů, jejich náboženstvím, životním stylem, specifickým jazykem, gender problematikou a šířením rastafariánství v současném globálním světě. V poslední kapitole teoretické části se budu zabývat hudebním stylem reggae jako volnočasovým fenoménem, zaměřím se na funkce hudby, původ reggae a jeho mezinárodní vývoj. Na závěr nahlédnu na reggae jako na trend 21. století.

V praktické části se budu zabývat metodologickým rámcem, který obsáhne cíle výzkumu a výzkumné otázky, typ výzkumu, výzkumné metody a soubor. Dále uvedu výsledné kategorie a zhodnotím dosažené výsledky. V této části se zaměřím na zhodnocení zjištěných dat z hlediska genderové problematiky obsažené ve vybraných hudebních reggae textech, pro které si zvolím kvalitativní výzkum, konkrétně metodu obsahové analýzy vybraných reggae textů a kódování získaných dat. V závěru práce budu reflektovat teoretickou a praktickou část.

Při výběru tématu diplomové práce mne inspirovalo předchozí studium odborné literatury a dalších dostupných zdrojů v rámci vypracování mé bakalářské práce s názvem *Rastafariánství: hnutí, náboženství a životní styl*. Aby se má pokračující práce a výzkum neopírala pouze o teoretické zdroje, rozhodla jsem se navštívit jeden z největších evropských hudebních festivalů, a to Mighty Sounds v jihočeském Táboře. Zde jsem měla možnost nejen načerpat další inspiraci pro výběr hudebních interpretů do praktické části práce, ale také jsem se v neposlední řadě dostala do přímého kontaktu s lidmi, kteří rastafariánskou filosofii přijali za svůj životní styl, nebo jsou sympatizanty rastafariánského hnutí či pouze fanoušky reggae hudebního stylu. V rámci pozorování chování žen, mužů, dospívajících chlapců a dívek jsem na základě jejich odlišných sociálních rolí, věku a etnickému původu nevypozorovala intoleranci. V rámci předchozí-

ho studia rastafariánství, které je ve svém jádru hnutím patriarchálním, mne zaujala otázka rovnosti žen a mužů v pojetí současných interpretů reggae hudebního stylu a z něj vycházejících žánrů.

Obor, který studuji, se zabývá zkoumáním různého využití volného času dětí a mládeže, v jejichž rámci je možné studovat konkrétní projevy životního stylu, který je významným prvkem formování osobnosti mladého člověka. Hudební texty nám předdávají mimo jiné postoje interpretů ke světu, událostem, mužům a ženám a tím se pro své posluchače stávají významným činitelem v procesu utváření jejich hodnot a postojů. Proto se chci zaměřit na vzájemné pojetí mužů a žen v rámci vybraných reggae interpretů a interpretek.

Ve své diplomové práci používám informace načerpané z českých a cizojazyčných knih a tištěných publikací včetně internetových zdrojů. Z česky psaných zdrojů budu vycházet z pramenů zabývajících se volným časem dětí a mládeže: *Děti, mládež a volný čas* od Břetislava Hofbauera, *Základy pedagogiky volného času* od Mojmíra Vážanského a *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy* od Bedřicha Hájka, Břetislava Hofbauera a Jiřiny Pávkové. Dále v oblasti gender problematiky a utváření identity použiji: *Dívčí a chlapecká identita : vývoj a úskalí* od Janošové a *Problematika genderu v základních školách : studijní text* od Strnadlové. Z cizojazyčných zdrojů se budu opírat zejména o antologii *Chanting Down Babylon: The Rastafari Reader* od Nathaniela Samuela Murrella a kolektivu autorů, která vysvětluje rastafariánskou víru, politiku a kulturu na Jamajce a v dalších částech africké diaspory. Dále *Rastafari: Roots and Ideology* od Barryho Chevannese a *The Rastafarians* od Leonarda E. Barretta. Jako hlavní publikaci pro kapitulu věnovanou reggae hudebnímu fenoménu využívám *Reggae* od Neumana a publikaci od paní Ševčíkové *Slyšet, cítit, dotýkat se...: Romská hudba a hudebnost Romů jako pozitivní kulturní stereotyp a dominantní kulturní konfigurace*. Dále používám *Filozofický slovník, ENCYCLOPAEDII BRITANNICA* a *Encyklopedie nových náboženství : nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality. Velký sociologický slovník. 1 a Velký sociologický slovník. 2*, jejichž autorem je Petrussek.

V praktické části se budu opírat o teorii v oblasti výzkumu, zejména o: *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* od Hendla a *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů* od Reichela.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Teoretická východiska

V první části práce se budu věnovat vymezení základních pojmů, kterými jsou životní styl, kultura, subkultura, výchova ve volném čase a další. Tato terminologie bude sloužit jako teoretické východisko pro další kapitoly.

1.1 Životní styl, kultura a subkultura

Životní styl lze ve své nejobecnější rovině chápat jako způsob chování a jednání lidí. Pro účely této práce je zapotřebí pojem životní styl redukovat a konkretizovat, a to z hlediska volného času.

S pojmem životní styl je úzce spojen termín životní způsob. Oba pojmy, životní styl i způsob, vycházejí z komplexu provázaných a strukturovaných aktivit zaměřených na oblast zájmů a uspokojování potřeb a vycházejících z určitého hodnotového systému.¹ Na oba pojmy je možné nahlížet jako na odlišné z kvalitativního hlediska, nahlédneme-li na jednotlivé prvky způsobu života z hlediska míry jejich konzistentnosti a uspořádání.² Na kategorii životní způsob, který lze charakterizovat jako potenciál a možnosti, kterými daná společnost disponuje³, lze nahlížet jako na nadřazenou vůči kategorii životní styl. Životní způsob je obecný, abstraktní pojem⁴, který tvoří souhrn všech činností, vztahů, projevů a další⁵. Životní styl je systém těchto navzájem provázaných částí životního způsobu⁶, je tedy pojmem s konkrétním významem⁷.

Životní styl je nyní možné uchopit na úrovni skupiny a na úrovni jednotlivce. Životní styl skupiny je model charakteristických rysů společný příslušníkům dané skupiny, který se skládá z částí životního způsobu. Životní styl jednotlivce je konkrétním

---

¹ Srov. KOLESÁROVÁ, K. *Životní styl v informační společnosti*, s. 35-36.

² Srov. KUBÁTOVÁ, H. *Sociologie životního způsobu*, s. 13.

³ Srov. KOLESÁROVÁ, K. *Životní styl v informační společnosti*, s. 40.

⁴ Srov. DUFFKOVÁ, J., URBAN, L. a DUBSKÝ, J. *Sociologie životního stylu*, s. 66.

⁵ Srov. KUBÁTOVÁ, H. *Sociologie životního způsobu*, s. 13.

⁶ Srov. tamtéž.

⁷ Srov. DUFFKOVÁ, J., URBAN, L. a DUBSKÝ, J. *Sociologie životního stylu*, s. 66.

životním způsobem, který se vyznačuje jednotou.⁸ Z hlediska sociologie lze definovat životní styl jako „*strukturovaný souhrn životních zvyků, obyčejů, resp. akceptovaných norem, nalézajících svůj výraz v interakci, v hmotném, věcném prostředí, v prostorovém chování a v celkové stylizaci. Předpokládá se, že (...) nějakým způsobem vyjadřuje i hodnoty a zájmy jedince, skupiny či společnosti vůbec*“⁹.

Dále životní styl definuje také Pávková jako „*typický způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, vědomí hodnot, norem a věcného prostředí ve společnosti, které je integrací životních způsobů jedince*“¹⁰. Životní styl přímo souvisí s pojmy kultura a subkultura. Kultura je „*integrováný systém významů, hodnot a norem chování pocházejících ze společnosti a předávaný z generace na generaci prostřednictvím socializace*“¹¹. Petrusek a kol. chápou kulturu mládeže jako ventil, který slouží k odbourávání napětí vzniklého v rámci socializace, dále jako subkulturu.¹²

Kultura se stává etnocentrickou v případě, kdy její příslušníci přijmou dané hodnoty jako hodnoty obecně platné. Tyto hodnoty se stávají měřítkem dané kultury pro posuzování kultur odlišných. V rámci jedné kultury mohou lidé reagovat na podněty odlišně, tudíž vzniká takzvaná kulturní diverzita. Na základě kulturní diverzity, různosti, vznikají subkultury, které je možné nalézt také v rámci jedné společnosti.¹³ Jandourek vymezuje subkulturu jako „*kulturu nějaké dílčí skupiny, která je odlišná od kultury většinové, která může být vnímána jako kultura oficiální*“¹⁴.

Kromě životního stylu je projevem kultury také výchova, která je zároveň nositelkou kvality a rozvoje kultury.¹⁵ Kulturní prostředí spoluutváří jedince, kteří zároveň spoluutvářejí kulturu.

---

⁸ Srov. DUFFKOVÁ, J., URBAN, L. a DUBSKÝ, J. *Sociologie životního stylu*, s. 66.

⁹ PETRUSEK, M. a kol. *Velký sociologický slovník*. 2., s. 1246.

¹⁰ PÁVKOVÁ, J. in HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času. Současné trendy*, s. 69.

¹¹ MURPHY, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, s. 186.

¹² Srov. PETRUSEK, M. a kol. *Velký sociologický slovník*. 2., s. 1099.

¹³ Srov. JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*, s. 60-61.

¹⁴ Tamtéž, s. 61.

¹⁵ Srov. SPOUSTA, V. et al. *Metody a formy výchovy ve volném čase. Kultura a umění ve výchově*, s.11.

1.2 Výchova ve volném čase

Výchova je záměrné, cílevědomé a dlouhodobé působení na vychovávaného. V rámci výchovy ve volném čase se lze zaměřit především na výchovu neformální a informální. Neformální výchova se realizuje prostřednictvím činností, které jsou dobrovolné, dále vychází z rozhodnutí jedince. U informální výchovy se vychází z postavení jedince ve společnosti a realizování této výchovy z jedincova rozhodnutí nevychází.¹⁶

Výchova ve volném čase zahrnuje své podmínky, prostředky, cíle a funkce. Podmínky vnitřní vycházejí ze zájmů a potřeb jedinců, vnější podmínky zahrnují bezprostřední vliv okolí a materiální vybavenost daných organizací, ve který se jedinec pohybuje. V nejširším pojetí výchovy lze uvést následující prostředky: materiální, obsah výchovy, metody, formy a v neposlední řadě jimi je škola a rodina jako činitelé výchovy a nahodilé situace. Co se týče obsahu výchovy, má pedagog volného času určitou míru volnosti. Hlavním obecným cílem v rámci výchovy ve volném čase je vést jedince k tomu, jak má zhodnocovat svůj volný čas. V rámci obecného cíle lze dále hovořit o cílech dílčích. Funkce výchovy ve volném čase mají vytvářet podmínky například pro zdravé stravování (zdravotní funkce), pro samotnou péči o děti a mládež mimo domov a školu (sociální funkce) a dále například pro rozvoj všech složek skrze motivaci k osvojování hodnot, které jsou danou společností obecně uznávané (výchovně-vzdělávací funkce).¹⁷

Pojem volný čas lze dělit na pozitivní a negativní pojetí. Pozitivní pojetí zahrnuje volný čas jako čas, kterým jedinec může disponovat ve smyslu svobodné seberealizace. Negativní pojetí vymezuje volný čas vůči práci, ve které se v současné době ne každý člověk realizuje. Pozitivní pojetí se soustředí na volný čas jako na nový prostor života a zaměřuje se na jeho kvalitativní aspekt, který obsahuje například motivaci, potřeby, zájmy, postoje a způsoby prožívání.¹⁸ Velký sociologický slovník označuje volný čas mimo pracovní povinnosti jako kvantitativní či reziduální (zbytkový) a na volný čas jako kvalitativní či normativní, pro který je základní charakteristická vlastnost svobodná volba činností jedince.¹⁹ Hofbauer charakterizuje volný čas jako „činnost, do níž člověk

---

¹⁶ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 19.

¹⁷ Srov. PÁVKOVÁ, J. in HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času. Současné trendy*, s. 70-75.

¹⁸ Srov. VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*, s. 29-35.

¹⁹ Srov. PETRUSEK, M. a KLENER, P. *Velký sociologický slovník. I*, s. 156.

*vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení*²⁰.

V rámci dalších kapitol práce budu pracovat s pojmem mládež, tedy sociální skupinou lidí v přibližném věku od patnácti do pětadvaceti let, kteří nejsou společností vnímáni jako dospělí, ale zároveň už nejsou dětmi. Tito mladí flexibilně ožívají hodnoty v dané společnosti a vytvářejí hodnoty nové, jsou charakterističtí svým způsobem myšlení, chování a v neposlední řadě systémem vzorů.²¹

Subkultury se pro mladého člověka mohou stát prostředkem a cílem v rámci přestupu ze světa dospívání do světa dospělosti.²² V tento moment se otevírá prostor pedagogům volného času, kteří v rámci svého profesního působení vedou děti a mládež k orientaci v jejich volném čase, jeho zhodnocování a naplňování. Díky volnosti obsahu výchovy ve volném čase mohou vhodně zvolit například volnočasové programy zaměřené na informovanost o subkulturách a s nimi spojenými životními styly.

---

²⁰ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 13.

²¹ Srov. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 133.

²² Srov. JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*, s. 62.

2 Gender problematika

V této kapitole se budu zabývat nejprve gender problematikou v kontextu vědeckého oboru sociologie, v jehož rámci vymezím samotný pojem gender. Zároveň vymezím rozdíl mezi pojmy gender a biologické pohlaví, aby nedošlo k zaměňování jejich významů. Následně se zaměřím na pojem genderová identita.

Dále se budu podrobněji věnovat dívčí a chlapecké identitě, zde se zaměřím zejména na období dospívání. Poslední bod ve vymezení základních pojmů věnuji teorii o genderových rolích a stereotypch.

Kapitolu o gender problematice zakončím exkurzem do výchovných aspektů gender, na které nahlédnu prizmatem pedagogiky volného času.

2.1 Vymezení základních pojmů

Gender problematikou se zabývá vědecký obor sociologie, konkrétně současná sociologická teorie označovaná jako gender studies, která má přesah do kulturní antropologie, psychoanalýzy a je inspirována feministickými teoriemi. V rozličných paradigmatech zkoumá status žen v politice a na trhu práce, rovnost a rozdílnost pohlaví, gender a konflikty a v neposlední řadě genderové role. Termín gender je ve Velkém sociologickém slovníku vymezen jako pojem „*používaný pro skupiny vlastností a chování formované kulturou a spojené s obrazem muže a ženy*“²³.

Český statistický úřad označuje pojem gender jako sociální pohlaví, které značí „*kulturní charakteristiky a modely přiřazované mužskému nebo ženskému biologickému pohlaví a odkazuje na sociální rozdíly mezi ženami a muži*“.²⁴

Sociologie se jako interdisciplinární vědecký obor ve svých studiích komplexně zaměřuje na všechny oblasti života žen a mužů ve společnosti, na problematiku vztahů mezi nimi. Talcott Parsons, průkopník sociologického zkoumání gender problematiky, je jedním z nejvýznamnějších představitelů a zároveň zakladatelem sociologické teorie mužských a ženských rolí, které spojoval s očekáváními společnosti ohledně chování žen a mužů popisující jejich osobnost. Největší přínos Parsonsovy teorie je urč-

---

²³ PETRUSEK, M. a KLENER, P. *Velký sociologický slovník. I*, s. 339.

²⁴ ČSÚ. Gender: základní pojmy. [online]. poslední aktualizace 29.2.2016 [cit. 11–2–2017]. Dostupné na WWW:<https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy>.

ní a deskripce konfliktu rolí ženy. Konflikt vzniká na základě dvou protikladných požadavků společnosti, kdy je od žen vyžadována orientace na domov a zároveň realizace rozvoje a uplatnění osobnosti na trhu práce v rámci požadavku rovných podmínek všem.²⁵

Ann Oakleyová, profesorka sociologie a sociální politiky a ředitelka výzkumného centra pro sociální vědy v Londýně, ve své publikaci *Pohlaví, gender a společnost* upozorňuje na nutnost vymezit pojmy gender a pohlaví, aby nedocházelo k jejich desinterpretaci. Gender lze charakterizovat jako soubor vlastností a chování, způsob komunikace, styl odívání a další. Je vymezený sociální situací. Z tohoto vyplývá, že gender je pozorovatelný fenomén. Pohlaví nelze vždy vypožorovat a je určeno biologicky.²⁶ Tento sociologický přístup vychází z práce *Sex and Temperament in Three Primitive Societies* od Margaret Meadové vydané v roce 1935.²⁷

V průběhu 80. let 20. století se sociologie začala více zaměřovat na proměnlivost jevů a procesů ve společnosti včetně vysvětlování vztahů mezi muži a ženami.

V návaznosti na předchozí odlišení pojmů gender a pohlaví se Ann Oakleyová zabývá pojmem genderová identita, kterou popisuje jako pocit být mužem či ženou. Genderová identita je psychickým konstruktem jedince. Jedná se o sebedefinování osoby směrem k maskulinitě či feminitě. „*Při studiu tzv. genderové identity (...) jde o analýzu rétorických a symbolických aktivit, prostřednictvím kterých jsou v určitém společenství muži a ženy vymezováni a prezentováni jako specifické skupiny lidí.*“²⁸

Období dospívání je pro utváření dívčí a chlapecké identity klíčovou etapou. Jedná se o přechodovou fázi od procesu pozorování a učení se genderovým rolím, které zaujímají dospělí, k samotnému osvojení a interiorizaci těchto rolí. Pro dívky je důležitý pocit ženskosti spojený se zvýšenou péčí o vzhled, s úsilím být přitažlivá pro chlapce a sama pro sebe. Pro chlapce je důležitý pocit mužnosti, který je spojený s jeho fyzickým vývojem, a který získávají například soupeřením se svými vrstevníky v rámci sportovních výkonů. Na dalším místě bývá důležitý fyzický vývoj v rámci úsilí stát se přitažlivým pro děvčata.

Představy o genderových rolích a současně genderových stereotypech dospívající čerpají ze svého nejbližšího okolí (rodiny), dále ve svém širším okolí (mimo rodinu,

---

²⁵ Srov. KRÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*, s. 17-19.

²⁶ Srov. OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*, s. 123.

²⁷ Srov. PETRUSEK, M. a KLENER, P. *Velký sociologický slovník. I.*, s. 339.

²⁸ KRÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*, s. 21.

v kontaktu s vrstevníky) a ve svém širokém okolí, které představuje sociální a kulturní prostředí (například četba knih, poslech hudby a další), a které je nositelem a zdrojem ideálů, postojů a myšlenek.²⁹

2.1.1 Dívčí a chlapecká identita

Sociologie rozlišuje pojmy gender a pohlaví. První je vymezen sociálně, druhý biologicky. Dále sociologie rozlišuje pojmy genderová a biologická identita. Genderová identita je autodefinování osoby směrem k maskulinitě či feminitě, lze ji označit jako pohlaví sociální. Biologická identita je fyziologicky podmíněná příslušnost k mužskému či ženskému pohlaví, tedy k biologickému pohlaví³⁰.

Jeden z filozofických slovníků definující identitu jako „*rovnost objektu sama se sebou*“³¹ uvádí jako synonymní výraz slovo totožnost a stejně jako Velký sociologický slovník vychází z latinského *identicus* (totožný, stejný).

Velký sociologický slovník definuje identitu obecně jako „*jednotu vnitřního psychického života a jednání*“³².

Filosofická antropologie chápe pojem identita jako míru integrace opravdové podstaty osobnosti a její role. Různé psychologické disciplíny uchopují pojem identita odlišně.³³ V rámci sociální psychologie se pojem identity spojuje s pojmem vědomí identity, které je vědomím trvalé totožnosti a obsahuje v sobě prvek vědomí „já“, které je jedním ze znaků psychické normality. Dále například humanistická a sociální psychologie operují s pojmem identita skrze autenticitu osobnosti. Identita v rámci humanistické psychologie je spojována se snahou dosáhnout naplnění skrze seberealizaci a je definována jako schopnost být sám sebou. Podobně je v oboru sociální psychologie identita spojována s realizací autentického bytí.

V rámci vývojové psychologie se operuje s pojmem hledání identity, které je spojeno s otázkami poznání sebe sama (například Čím jsem?). Erik Erikson shledává hledání identity za jeden ze základních znaků vývojové etapy adolescence, ve které figuruje hlavní konflikt mezi nejistotou ohledně zaujímané sociální role a hledáním vlast-

---

²⁹ Srov. OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*, s. 139-140.

³⁰ Pozn.: Problematika termínů intersexualita, homosexualita a transsexualita a jejich vliv na utváření identity je pro účely této práce nadbytečné, proto o ní nebude pojednáno.

³¹ *Filozofický slovník*. Vyd. 1. Praha : Svoboda, 1985, s. 332.

³² PETRUSEK, M. a KLENER, P. *Velký sociologický slovník. I*, s. 414.

³³ Srov. tamtéž, s. 414-415.

ní identity. Lze mluvit o období *moratoria*, které je obdobím dospívání, kdy je jedinec ve fázi zakoušení alternativních identit zatím bez zaujetí jasného stanoviska.³⁴ Americký průkopník psychologie osobnosti G. W. Allport poukazuje na možnost souvislosti v rámci celkové socializace jedince zahrnující nejen obměnu sociálních rolí a masek, ale též například výběr zaměstnání a v neposlední řadě volbu způsobu zábavy.

Profesorka Viera Bačová, sociální psychologička, v publikaci *Agrese, identita, osobnost* poukazuje na přílišnou obecnost a abstraktnost psychologických pojmů (já, osobnost a dalších), které označují do sebe uzavřený systém. Uvádí do protikladu následující definici identity, která postihuje osoby jako zcela otevřený systém vůči sociálním procesům a sociálním produktům: „*definování a sebedefinování osoby, které vyjadřuje, čím je osoba od jiných lidí ve svém prostředí a pro jiné lidi rozpoznatelná (autentická); čím je její sociální pozice a role v jejím společenstvu legitimní; jaký smysl a význam nabývá konání osoby ve vztahu k jiným osobám a lidským společenstvím a jaký význam osoba a jiní připisují svému – jejímu životnímu příběhu*“³⁵. Tímto způsobem pojiímaná identita vyjadřuje, že výchozím bodem pro její definování není obsah, ale samotné socio-kulturní podmínky, do kterých sebedefinování směřuje a ze kterých čerpá.

Jak je řečeno na začátku kapitoly, práce se bude zabývat mládeží ve věku přibližně od patnácti do pětadvaceti let věku, proto se nyní zaměřím na určité aspekty období dospívání, které jsou zásadními determinantami v procesu sebedefinování. Dospívání je „*proces zásadních biologických, psychologických a sociálních změn, jejichž prostřednictvím začíná jedinec (...) postupně získávat kompetence dospělého*“³⁶.

Biologické změny se týkají především fyzického dozrání spolu s vývojem schopnosti reprodukce. Zrání tělesných funkcí podstatně ovlivňuje identitu chlapců i dívek obecně, které dále směřuje také ke změně pozice v jejich rodové identitě, o které bude pojednáno v další kapitole. V rámci sebepojetí a sebebřijetí jedinců je důležité věnovat pozornost těmto změnám. U dívek je dospívání obecně více traumatizující. Například v rámci vývoje sexuality je pro dívky nastupující menstruační cyklus znatelně nepříjemnější, než je tomu u chlapců například s příchodem prvního „mokrého snu“, který se váže k orgastickému zážitku. Odezvu biologických změn lze nalézt také v rovině sociální v rámci požadavků na změnu chování dospívajících jedinců. Právě

---

³⁴ Srov. ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*, s. 45.

³⁵ BAČOVÁ, V. in ČERMÁK, I. *Agrese, identita, osobnost*, s. 202-204.

³⁶ JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita : vývoj a úskalí*, s. 196.

v rovině sociální nastává nejdelší vývoj. Změny psychologické zahrnují zejména rozvoj schopnosti jedince používat rozvinutější a složitější kognitivní postupy.³⁷

V rámci sebepojetí u dospívajících chlapců a dívek vedou základní osobnostní změny k nárůstu egocentrismu, jehož projevem bývá větší míra introverze a nižší míra sebevědomí. Menší sebevědomí má souvislost s pocitem nejistoty, jehož zdrojem může být například kritika vzhledu ze strany vrstevníků. Více nejisté bývají dívky bez ohledu na jejich atraktivitu. Jeden ze základních prvků rozvoje sebevědomí je požadavek zvýšené péče o vzhled, který více ovlivňuje dívky. Zvýšená péče o vzhled je motivací k potvrzení ženské identity, které je základně odrazem zájmu opačného pohlaví. Pro chlapce nebývá zájem ze strany dívek jako potvrzení jejich mužské identity tolik zásadní, je spíše jednou z více variant. Zásadnější je pro dospívající chlapce srovnávání svých projevů fyzického vývoje s projevy u chlapců téže vrstevnické skupiny, zejména se jedná o nárůst svalové hmoty a mohutnost v ramenou. V rámci vrstevnické skupiny se může osobní nejistota u mladších dospívajících projevovat sníženou tolerancí, dále se může vyskytnout genderová stereotypie, která je nejzřetelnější právě v období dospívání. Další analogickou determinantou rozvoje sebevědomí jsou požadavky společnosti ohledně přijetí obecných představ o roli dospělé ženy, které jsou pro dospívající dívky hůře přijatelnější, než tomu bývá pro chlapce v rámci požadavků na přijetí obecných představ o roli dospělého muže.³⁸

Postmoderní věk nám spolu s rozvojem technologií poskytuje nové možnosti, jak zakoušet, vytvářet či přetvářet svou identitu. Nástrojem se stává zejména internet. V rámci moderního pojetí identity se lze setkat s fenoménem *mnohostranné já* (angl. protean self), které je „*psychologickým modelem (post)moderního způsobu života, kdy člověk působí zároveň v různých a často zcela odlišných rolích, zkouší si různé způsoby života*“.³⁹ Mnohostranné já bývá pro postmoderního člověka důsledkem neschopnosti navázání dlouhodobých vztahů s ostatními lidmi a sám se sebou. Nyní se nalézáme v prostoru takzvané virtuální identity. David Šmahel, který na Masarykově univerzitě v Brně pod katedrou psychologie vede seminář „Psychologie a internet“, zkoumá vliv internetového prostředí na dospívání dětí. Ve své publikaci *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi* uvádí Adamsovu definici (reálné) identity člověka: „*kontinu-*

---

³⁷ Srov. JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita : vývoj a úskali*, s. 196-205.

³⁸ Srov. tamtéž, s. 209-215.

³⁹ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*, s. 38.

*ální prožívání totožnosti sebe sama, jeho ztotožnění se s životními rolemi a prožívání příslušnosti k větším či menším společenským skupinám*⁴⁰.

Souhlasím s autorem, že užívání pojmu virtuální identita je bezpředmětné. Virtuální identita autonomně neprožívá sebe sama a ani příslušnost ke skupinám. Nebude-li jedinec aktivně usilovat o formování své reálné identity, bez internetu či s ním, je vystaven možnosti vzniku identity falešné. Virtuální identita je tedy spíše virtuální reprezentací identity reálné, přesněji je reprezentací částí reálné identity. Změnit svou virtuální identitu v pravém slova smyslu znamená změnit svou virtuální reprezentaci. O virtuální reprezentaci lze hovořit v následujících termínech: osobní virtuální identita a sociální virtuální identita.⁴¹

Například, pro dnešní mládež nejtypičtější, profil na facebookové internetové stránce. Zde je osobní virtuální identita tvořena informacemi o identitě reálné, která může být doplněna informacemi zkrácenými či fiktivními (jméno/přezdívka, výčet zájmů a další). Tímto se dostáváme do roviny fenoménu mnohostranného já. Založením (fiktivního) profilu lze zakoušet novou roli, která může být odlišná od role v reálném životě. Sociální virtuální identita je poté charakteristikou toho, jaká je reprezentace profilu na facebookové sociální síti. Je tedy charakterizována tím, v jakém okruhu virtuálních přátel a známých se jedincův profil pohybuje. V rámci internetových sociálních sítí může dospívající mládež zakoušet různé role a tímto formovat svou reálnou identitu.

Šmahel dále navazuje na profesorku Bačovou a uvádí stavy virtuální identity, které přibližují způsob, jakým virtuální prostředí ovlivňuje utváření jejich vývoje. Stavy virtuální identity se rozlišují na základě (ne)přítomnosti krize a závazku, kdy je krize proces aktivního rozhodování a závazek je přijetí odpovědnosti za své jednání spolu s určitým cílem. Prvním stavem je náhradní, uzavřená identita. Zde dospívající jedinec často přebírá názory od jiných autorit, například rodičů. Další je rozptýlená (difuzní) identita, v rámci které nemá jedinec potřebu sebedefinování, může mít nízké sebevědomí a velmi snadno se podřizuje svému okolí. Dále nezávazná identita (moratorium) v rámci níž si dospívající zakouší různé role, je pochybovačný a nepřijímá závazek. A naposled stav dosažení identity, kdy je jedinec flexibilní a nezávislý, hledá pochybuje a zároveň přijímá odpovědnost. Uvedená stadia stavů virtuální identity nemusí probíhat

---

⁴⁰ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*, s. 37.

⁴¹ Srov. tamtéž, s. 37-43.

bezpodmínečně v tomto pořadí, avšak stádium moratoria nutně předchází dosažení identity.⁴²

Každý dospívající by si měl v souvislosti se zakoušením různých rolí ve virtuálním světě uvědomit hlavní důsledky svého počínání, které jsou v reálném světě odlišné. V případě jakékoli naskytnuté negativní situace ve virtuální světě se lze od sítě odpojit. V reálném světě má jednání a chování spjaté s přijatými rolemi své důsledky, které mohou být pro fungování ve společnosti limitující.⁴³

2.1.2 Genderové role a stereotypy

Období dospívání chlapců a dívek je klíčovou životní etapou, v rámci které si jedinci utvářejí osobnost a identitu. Dospívající přicházejí do stádia vývoje biologických změn, zejména po fyzické stránce vývoje. V rámci procesu socializace poznávají své vrstevníky a další, od kterých se odlišují a zakoušejí nové sociální role. Nyní již nejsou jen dětmi a vnoučaty, stávají se například součástí společenství spolužáků a kamarádů, učí se novým činnostem a rozvíjejí své vlastnosti. Skrze činnosti a symbolické prostředky (převážně jazykové) jsou chlapci a dívky v rámci daného společenství „vymezováni a prezentováni jako odlišné a specifické skupiny lidí“⁴⁴ a tímto vyvíjejí svou genderovou identitu.

Z biologického hlediska se člověk narodí jako muž či žena, genderové mužské či ženské roli jako sociálnímu konstrukt se každý musí naučit. Tyto role nejsou striktně vymezené, jedná se spíše o rámcovou formu, kterou uchopuje a dotváří každý jedinec odlišně. Na každého člověka jsou společností kladena očekávání spojená s osvojováním mužských a ženských rolí.⁴⁵

Alena Křížová a Karel Pavlica ve své publikaci *Management genderových vztahů* definují genderové role jako „soubor předpisů a očekávání spojených s chováním a jednáním mužů a žen. Jsou předávány a zachovávány procesem socializace a bývají ovlivněny celou řadou biologizujících představ a předsudků.“⁴⁶

---

⁴² Srov. ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*, s. 64-66.

⁴³ Srov. tamtéž, s. 45.

⁴⁴ KŘÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*, s. 143.

⁴⁵ Srov. JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*, s. 181-182.

⁴⁶ KŘÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*, s. 144.

Chování lidí nemusí být v rovině biologického a genderového pohlaví shodné. Obecně lze ženám přiřadit vlastnosti jako jsou citlivost, podřízenost, intuice, bázlivost a další. Mužům v obecné rovině náleží dominance, statečnost, racionalita, jistá míra necitlivosti a další. Realita těmto tradičním genderovým charakteristikám ne zcela odpovídá. Míra projevu zmíněných vlastností se liší a též prolíná u obou, u žen i mužů. Ženy ve svém chování mohou projevovat mužské vlastnosti, jako je například nezávislost, stejně tak i u mužů lze sledovat projevy ženských vlastností, například zvýšenou citlivost. Je-li míra těchto projevů chování výrazná, nespĺňuje očekávání společnosti, která zaujímá vůči takovému chování postoj a nabízí daným jedincům například různé druhy terapie.⁴⁷

Genderové charakteristiky se mohou stát součástí genderových shémat. Například (ne)připisování daných vlastností jedincům na základě biologických daností může vést například k takzvané statické diskriminaci (ženy se stávají předměty automatického přenosu femininních charakteristik, jako je například odchod na mateřskou dovolenou). Genderové schéma je „*souhrn stereotypních charakteristik přisuzovaných jednomu pohlaví bez ohledu na individuální rozdíly*“⁴⁸.

Přesvědčení o tom, že vybrané vlastnosti náleží pouze určitým jedincům, je jedním z příkladů genderových stereotypů, což jsou „*zjednodušující a zaujaté předpoklady týkající se vlastností, názorů a rolí žen a mužů ve společnosti, v zaměstnání a rodině*“⁴⁹.

Z hlediska myšlenkových struktur je stereotyp přesvědčení, že jsou s danou sociální kategorií (například „muž“) spojovány atributy (například „nepláče“) na základě zkušeností. Stereotyp je paměťové schéma, které obsahuje informace o vlastnostech kategorií.⁵⁰ Genderové stereotypy jsou „*očekávané obsahy nebo apriorní soudy vážící se ke kategoriím maskulinity a feminity*“⁵¹.

Aby byl možný takzvaný proces stereotypizace, je nutné nejdříve selektovat danou kategorii v paměti a aktivovat ji, aby bylo možné s ní dále pracovat. Dále samotný proces stereotypizace zahrnuje aktivaci atributů dané kategorie a jejich aplikaci. Nejprve na základě poznávání a rozpoznávání objektu stereotypizace zařadíme objekt do dané kategorie, jako je například muž. Aktivací kategorie nastartujeme proces stereotypizace.

---

⁴⁷ Srov. JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*, s. 182.

⁴⁸ KRÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*, s. 144.

⁴⁹ ČSÚ. Gender: základní pojmy. [online]. poslední aktualizace 29.2.2016 [cit. 8–3–2017]. Dostupné na WWW:<https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy>.

⁵⁰ Srov. HNILICA, K. *Stereotypy, předsudky, diskriminace : (pojmy, měření, teorie)*, s. 13.

⁵¹ KRÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*, s. 144.

Aktivujeme atributy (například nepláče, odvážný a další), které náleží dané kategorii muže. To znamená připravíme si informace uložené v dlouhodobé paměti k tomu, aby dále mohlo dojít k asociaci s příslušnou kategorií. Atributy aplikujeme na objekt stereotypizace v rámci utváření dojmu (sociální percepce) a vysvětlování si chování (kauzální atribuce) objektu (muže).⁵²

Jak dále uvádí Karel Hnilica ve své publikaci *Stereotypy, předsudky, diskriminace*, lze stereotypy rozdělit na osobní, sociální a kulturní⁵³. Osobní stereotypy jsou ty, v rámci kterých si atributy s danou kategorií asociuje jediná osoba, lze je označit jako ryze osobní. Sociální stereotypy mají atributy sdílené více osobami, lze je rozdělit na ryze sociální a kulturní. Stereotypy, u kterých jsou atributy sdílené jen dvěma osobami (či jednou osobou a referenční skupinou), jsou ryze sociální. Kulturní stereotypy mají sdílené atributy všemi jedinci, jsou tím, co se o dané kategorii píše a říká a tím, co je v rámci dané kategorie celospolečensky sdíleno.

Základní dělení stereotypů tvoří škálu vzájemně se nevylučujících pojmů, naopak jde o vzájemně propojený komplex. Sociálním stereotypem je stereotyp, který je zároveň osobním a kulturním stereotypem se stane jen ten, který je zároveň stereotypem sociálním.

Stereotypy a role spolu úzce souvisí. Role je spojená s očekáváním společnosti vůči daným jedincům ohledně jejich chování a vlastností, tato očekávání jsou normativní povahy a očekávané atributy povahy preskriptivní. Zajímáme se o to, jaké atributy by měl/a příslušník dané kategorie mít. V rámci stereotypů se jedná o atributy deskriptivní. Atributy spojené s rolemi a stereotypy mohou, ale nemusí být shodné. Příkladem může být povolání politika. Role v rámci zastávání politické funkce zakazuje přijímání úplatků, zatímco stereotypy ohledně tohoto povolání mohou vypovídat o opaku.⁵⁴

„*Genderové role se vytvářejí a utvrzují zejména v oblasti rodiny, vzdělávacího systému, zaměstnání a celospolečenských norem a hodnot.*“⁵⁵ Zaujímání genderové role je spojeno s množstvím postojů a předsudků, které mohou vést k diskriminaci daných jedinců. Je proto důležité dbát na výchovu a vzdělávání mladých lidí nejen v rámci rodiny a škol, ale též je důležité dbát na preventivní činnosti v oblasti práce s mládeží v rámci výchovy a vzdělávání ve volném čase.

---

⁵² Srov. HNILICA, K. *Stereotypy, předsudky, diskriminace : (pojmy, měření, teorie)*, s. 14.

⁵³ Srov. tamtéž, s. 16-17.

⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 15.

⁵⁵ ČSÚ. Gender: základní pojmy. [online]. poslední aktualizace 29.2.2016 [cit. 10-3-2017]. Dostupné na WWW:<https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy>.

2.2 Problematika gender a výchova (ve volném čase)

Výchova je jedním z nejdůležitějších vlivů formující osobnost dětí a mládeže, která spoluutváří jejich žebříček hodnot, postojů, předsudků a předává také určitá stereotypní schémata skrze kulturu společnosti, ve které daní jedinci žijí.

Děti přicházejí do škol s určitou genderovou výbavou, kterou získávají v rámci výchovného působení ve svých rodinách. Školy a další vzdělávací instituce by měly zaměstnávat pedagogy a další pedagogické pracovníky, kteří by měli být v rámci výchovy dětí a mládeže genderově citliví⁵⁶ a zároveň by uzpůsobili své výchovné působení a vzdělávání dle základů genderové výbavy každého žáka⁵⁷. Pedagogové by neměli být genderově slepí ani neutrální⁵⁸. Neměli by ignorovat genderovou dimenzi a měli by mít vztah ke způsobu jejího společenského vymezování.

Učitelé, školní psychologové a další zaměstnanci škol, stejně jako jejich ředitelé, by měli být všímaví vůči genderové dimenzi, měli by reflektovat a řešit problémy a celkovou problematiku týkající se této dimenze. Ve školách je v rámci výchovně vzdělávacího genderově citlivého procesu jako hlavní nástroj školní formální i neformální kurikulum⁵⁹. V rámci formálního kurikula se jedná o učebnice a učivo, které zahrnuje celý vyučovací proces od metod a hodnocení výuky až po komunikaci ve výuce. V rámci neformálního kurikula se jedná zejména o výše zmíněné genderové uvědomění každého z pedagogů a o klima v jednotlivých třídách a v celé škole. Dále je důležitá spolupráce školy s rodiči, organizace školních aktivit a v neposlední řadě hraje důležitou roli poměr mužů a žen ve složení pedagogického sboru.

Genderové aspekty je nutné zařadit též do učiva. Každá škola si v rámci Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy vytváří vlastní školní vzdělávací program. Rámcový vzdělávací program ponechává prostor pro pedagogy, kteří jsou genderově senzitivní, aby obsáhli genderové aspekty do výukových materiálů. Rámcový

---

⁵⁶ Srov. KRŽÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*, s. 145.

⁵⁷ Srov. STRNADLOVÁ, A. *Problematika genderu v základních školách : studijní text*, s.25.

⁵⁸ Srov. KRŽÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*, s. 145.

⁵⁹ Srov. STRNADLOVÁ, A. *Problematika genderu v základních školách : studijní text*, s. 25-26.

vzdělávací program jim nabízí k uplatnění genderového tématu následující vzdělávací oblasti: *Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a zdraví*.⁶⁰

V rámci vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět* by měl pedagog usilovat o to, aby své žáky učil toleranci k odlišnostem jeho spolužáků, k respektování a ohleduplnosti vůči druhému pohlaví. Vzdělávací oblast *Člověk a společnost* otevírá pole pedagogickému působení v rámci předávání následujících kompetencí žákům: vytváření kladných vztahů k druhému pohlaví i v mimoškolním prostředí, vnímání a rozpoznávání stereotypního nahlížení na muže a ženy ve všech oblastech života, které zaujímá společnost, včetně všímání si předsudků spojených s rolí žen v této společnosti. V rámci vzdělávací oblasti *Člověk a zdraví* by měl pedagog vést žáky k přijímání a respektu fyziologických odlišností opačného pohlaví v období jejich dospívání a s tím související tolerantní chování vůči tomuto pohlaví.

Konkrétněji nalezneme rozpracované téma genderu též v průřezových tématech. Osobnostní a sociální výchova má za cíl, aby byli žáci a žákyně vedeni k sebepoznávání a poznávání druhých a v neposlední řadě k uvědomění si hodnot různosti lidí včetně jejich názorů a postojů. Multikulturní výchova navazuje ve svých cílech na předchozí. Pedagog by měl v jejím rámci učit své žáky pochopení práv druhých i práv svých nevyjímaje toleranci vůči odlišnostem jiných kultur a z nich plynoucích zvyklostí a zájmů daných jedinců. Pedagog by dále měl v rámci mediální výchovy ve svých žácích rozvíjet vnímavost vůči předsudkům společnosti a stereotypům obsažených ve sdělení médií. Pro učení se překonávání stereotypů a předsudků je přínosná výchova k myšlení v evropských souvislostech, která vede žáky a žákyně k pochopení a poznání jejich slavných předků.

Genderová rovnost se stala hlavním tématem v rámci zjišťování vhodnosti učebnic, kterou se zabývala řada odborníků. Genderová korektnost se stala jednou z podmínek pro získání schvalovací doložky MŠMT. V rámci projektu *Posuzování genderové stereotypnosti učebnic* vznikla *Pomůcka při posuzování genderové korektnosti učebnic*, která pedagogům nabízí řadu otázek, podle nichž mohou posoudit vhodnost používání zejména starších učebnic užívaných při výuce z hlediska problematiky genderové rovnosti. Projekt *Posuzování genderové stereotypnosti učebnic* se zabývá problematikou rovných příležitostí mužů a žen. Na projektu se podílely Dr., Mgr. Irena Smetáčková-Moravcová, Mgr. Jana Decarli Valdřová, a PhDr. Blanka Knotková, PhD.⁶¹

---

⁶⁰ Srov. STRNADLOVÁ, A. *Problematika genderu v základních školách : studijní text*, s. 26-27.

⁶¹ Srov. STRNADLOVÁ, A. *Problematika genderu v základních školách : studijní text*, s. 28.

Důležitým aspektem výchovného a vzdělávacího působení je komunikace a interakce mezi učiteli a žáky. Z hlediska komunikace je důležité oslovování žáků a žákyň. Ve školním prostředí se lze setkat s používáním takzvaného generického maskulina, které zahrnuje slova v mužském tvaru označující (mohou označovat) též ženy (například slovo školáci). Z výzkumů je zjevné, že mluvili se například o politicích či odbornících, lidé si spíše vybavují muže, což se může ve výsledku jevit tak, jako by veřejné dění bylo výlučně mužskou záležitostí. Generickému maskulinu se lze v rámci komunikace vyhnout například používáním obou tvarů (například žáci a žákyně). Do komunikace učitelů se žáky se často prolínají též stereotypní genderově laděné úsudky, které je vhodné vyřadit (například „děvčata, možná by to chtělo méně se líčit a více přemýšlet“).

S tímto též souvisí hodnocení a posuzování žáků, které se odráží od pedagogických očekávání. Pedagogovo hodnocení diferencuje přístup žáků k učení. V souvislosti s kauzální atribucí ze strany pedagoga lze rozdělit příčiny chování žáků na situační (vyplývají z dané situace) a dispoziční (vyplývají z osobnosti daného jedince). Od chlapců je očekáváno více nadání, talentu či schopností například pro technické oblasti, od dívek více memorování informací a lepší výkony v oblasti učení jazyků a vztahově orientovaných předmětů. Výzkumy ukazují, že kauzální atribuce v rámci hodnocení žáků a žaček podléhá genderu. Dosáhne-li dívka výborného výsledku, častěji se pedagogové ve svém hodnocení přiklánějí k tomu, že je příčinou nenáročnost úkol. Dosáhne-li výborného výsledku chlapec, spatřuje příčinu v jeho schopnostech či talentu.⁶²

V rámci interakce mezi pedagogy a žáky je důležité hodnocení nejen ze strany pedagogů vůči žákům, ale též je důležitá zpětná vazba ze strany žáků. Nikola Sklenářová z Pedagogické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě se ve své publikaci *Interakce a komunikace učitele v edukačním procesu* zabývá gender problematikou v rámci interakce a komunikace pedagogů a žáků. Oba výzkumné soubory jsou vybrány z 12-ti základních škol z obcí Ostrava, Opava a Hlučín⁶³. Do prvního výzkumného souboru spadá 50 pedagogů (25 mužů a 25 žen). Pedagogové mají aprobaci v přírodních vědách. Do druhého výzkumného souboru spadá 1006 žáků (464 chlapců a 542 dívek) druhého stupně základní školy.

Sklenářová prezentuje svůj výzkumu vlivu genderových rozdílů na pedagogickou interakci a komunikaci, ze kterého vyplývá, že dané rozdíly vliv mají. Existují též

---

⁶² Srov. tamtéž, s. 29-31.

⁶³ SKLENÁŘOVÁ, N. *Interakce a komunikace učitele v edukačním procesu*, s. 85-86.

rozdíly mezi očekávaným a reálným hodnocením učitelů ze stran žáků. Zároveň je zjištěno, že genderové rozdíly mezi žáky nemají vliv na hodnocení interakce učitelů. Chlapci i dívky hodnotí rozdílně učitele muže a učitele ženy. Chlapci shledávají učitele muže ve výuce více nejisté, nespokojené a přísnější. Dívky hodnotí učitele muže ve výuce jako méně chápavé a více nespokojené.⁶⁴

Výše zmíněné zařazení genderových aspektů do výchovných a vzdělávacích procesů ve školských institucích, hodnocení žáků a jejich výkonů, komunikace a interakce mezi pedagogy a žáky jsou edukační hlediska genderu, která lze aplikovat i v práci s dětmi a mládeží ve volnočasových střediscích a organizacích.

Nyní již existuje řada genderových projektů, které mají za cíl podpořit genderově citlivou výchovu. Lze zmínit například *Projekt ženství a mužství bez stereotypů – Učme děti být samy sebou* určený pro žáky a žákyně druhého stupně základních škol a nižšího stupně víceletých gymnázií. Pro tento program byl vytvořen studijní materiál do rodinné a občanské výchovy, který klade důraz na rovnost příležitostí rozvoje osobních dispozic a zájmů jednotlivců bez ohledu na zažitě představy o ženách a mužích.⁶⁵

Genderově citlivá výchova zahrnuje snahu pedagogů a vychovatelů vysvětlovat stereotypy, vyzvedávat individuální schopnosti a vlastnosti každého jedince, vést individuálně chlapce i dívky k nalezení jejich genderové identity. Pedagogové a vychovatelé by měli klást důraz nejen na odbourávání stereotypů a předsudků, též by měli děti a mládeží vést k reflexi gender problematiky, která podléhá reflexi společenské na úrovni dané kultury.

---

⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 122-124.

⁶⁵ Srov. STRNADLOVÁ, A. *Problematika genderu v základních školách : studijní text*, s. 33-37.

3 Rastafariánská identita

V této kapitole naváží diplomovou prací na mou bakalářskou práci pod názvem *Rastafariánství: hnutí, náboženství a životní styl*.

Nejprve se zaměřím na vznik a vývoj rastafariánství. Dále se budu věnovat náboženství, tedy rastafariánské věrouce, a vymezím rastafariánský životní styl jako kulturní fenomén. Poslední bod této podkapitoly věnuji originálnímu *Iyaric* jazyku, který se podílí na utváření identity rastafariánů.

Dále se v rámci tématu utváření identity rastafariánů zaměřím na gender problematiku v rastafariánství. Vymezím zejména vývoj ženské role, pojetí žen a jejich působení v současné společnosti.

Posledně se budu věnovat vývoji rastafariánství v současném globálním světě. Zaměřím se na migraci jamajských rastafariánů v průběhu 2. poloviny 20. století, která je zásadním prvkem počátku zmezinárodnění tohoto hnutí. Dále nastíním rastafariánství jako kulturní fenomén 20. století.

3.1 Rastafariánství

Na úvod považuji za důležité komplexně uchopit a vysvětlit fenomén rastafariánství tak, jak něj bude v dalších částech práce nahlíženo.

Rastafariánství je hnutí. Je patriarchálním hnutím. Je historickým záznamem boje proti utlačování a zotročování původních obyvatel Jamajského ostrova. Z hlediska historie je dále rastafariánství důkazem o hodnotovém žebříčku, postojích a názorech jeho stoupců, kteří jsou nazýváni jako rastafariáni, rastamani nebo rastové.

Rastafariánství je náboženství. Je věroučným systémem rastafariánů, jedná se o určitou formu monoteismu, ve kterém je uctíván bůh zvaný *Jah* [džah]. Uctívání *Jaha* je spojeno s rituálním užíváním marihuany, která se stává prostředkem transcendentní komunikace mezi rastafariánem, jeho myslí a *Jahem*. Aby rastafarián mohl naslouchat *Jahovi*, musí se nejdříve obrátit do své mysli a proniknout ke své podstatě osobnosti. Pouze pak je možné spojení s *Jahem*. Rastafariánská víra se opírá o náboženské literární zdroje, které jsou nástrojem pro podložení rastafariánských tvrzení.

Rastafariánství je životní styl. Rastafariáni se prezentují oblékáním ve specifických barvách prezentujících zemi zaslíbenou (Etiopii) a majících další symbolický význam. Dále nosí jako účes dready, užívají marihuanu a dodržují vlastní zásady stravování. Velmi silným prvkem rastafariánského životního stylu a kultury se stal reggae hudební styl, jehož texty jsou nositeli rastafariánských myšlenek, postojů a názorů, které se vztahují na společnost, kulturní, sociální a politické dění v celosvětovém měřítku. Přesto, že je rastafariánství hnutím patriarchálním, nalézají zde své místo a roli též ženy. Rastafariánství je formou životní filozofie.

Jak je patrné, rastafariánství je kulturní fenomén, na který je třeba nahlížet komplexně. Samotné slovo rastafariánství (z angl. „Rastafari“) je odvozeno od titulu a jména etiopského císaře Rase Tafariho Makonnena, kterého rastafariáni velebí jako krále černého lidu. Titul Ras znamená kníže, Tafari je jméno rodové.⁶⁶

Rastafariánství je milenaristickým⁶⁷ hnutím. Nathaniel Samuel Murrell, docent filosofie a religionistiky na Wilmingtonské univerzitě v Severní Karolíně, definuje rastafariánství jako „*moderní afro-caribský kulturní fenomén, který kombinuje koncepty africké kultury a „karibské zkušenosti“ (sociálních, historických, náboženských a ekonomických realit) s židovsko-křesťanským myšlením do nového sociopolitického a náboženského světónázoru*“⁶⁸.

Samotní rastafariáni vnímají rastafariánství jako životní filozofii, „*systém víry a stav vědomí*“.⁶⁹ Do základní charakteristiky rastafariánství lze doplnit odkazování se rastafariánů k repatriaci do Afriky, která je takzvanou zaslíbenou zemí, dále víru v apokalyptický konec soudobé společnosti, odmítání náboženských doktrín a na závěr nastání soudu nad otrokáři, utlačovateli a jejich vírou.⁷⁰ Veškeré tendence utlačování lidí, politických režimů s těmito tendencemi a s nimi spjatou víru rastafariáni označují jako *babylon*.

---

⁶⁶ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 97.

⁶⁷ Srov. ELIADE, M. *Slovník náboženství*, s. 30.

⁶⁸ MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 4.

⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 4.

⁷⁰ Srov. PARTRIDGE, C. in *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*, s. 62-64.

3.1.1 Vznik a vývoj rastafariánství

Rastafariánské hnutí vzniklo na Jamajce v Karibiku. Původní rastafariáni jsou Jamajčané s africkými kořeny. Původními obyvateli Jamajky byli ovšem Arawakové, o kterých lze nalézt první písemné zmínky již okolo roku 700 našeho letopočtu.

V 16. století začali Jamajku kolonizovat Španělé. Jejich honba za zlatem připravila o život nemalý počet Arawaků. Následně ve století 17. převzali moc Angličané, kteří na Jamajku začali dovážet západoafrické otroky za účelem získání nových pracovních sil, kterými se stali z Afriky dovezení otroci původem z kmene Ašantů a Fantů.⁷¹

Do dějin obchodování s africkými otroky se zapsali i sami afričtí vládci, kteří ve svém počínání navázali na portugalského prince Jindřicha, jehož výprava v 15. století přivezla první západoafrické černochoy. V průběhu druhé poloviny 15. let 18. století se stala hlavním dodavatelem otroků Královská africká společnost, která pochytané otroky exportovala přes západ Indie k novému cílovému majiteli.⁷²

Vytržení Afričanů z jejich rodné domoviny pro ně znamenalo ztrátu kultury a náboženství, které se spolupodílely na utváření jejich identity. Afričtí otroci na Jamajce se pokoušeli si svá původní náboženství (na Jamajce nazývaná kreolská) udržet bez úspěchu. Jedná se zejména o formu černé magie nazývanou *Obeah* [obeach] a formu bílé magie zvanou *Myal* [majal], které byly kolonizátory považovány pohanské.⁷³ Naproti tomu afrojamajčané spatřovali v *Obeah* zbraň proti nepříteli a *Myal* vnímali jako spirituální léčitelství prostředek.⁷⁴ Základním pilířem kolonizátorských snah bylo obrácení pohanů na „pravou“ víru, proto se otroci museli účastnit křesťanských bohoslužeb. Afrojamajčané se začali obracet k metodistům a baptistům. Metodisté přinášeli myšlenku osvobození a baptisté dovolovali obyvatelům vedení mší s vlastním duchovním a zakládání vlastních kongregací. V první polovině 20. století si zdejší zotročená část lidu začala organizovat mše vlastní.⁷⁵

Po období kolonialismu a otrokářství zůstaly místnímu jamajskému obyvatelstvu jako dědictví pozůstatky odtržené identity, která odkazovala k jejich africkému původu. Objevily se zde snahy pomoci nalézt a vybudovat novou životní filozofii a identitu. Původci a hybateli těchto snah byly osobnosti, které jsou nyní považované za jedny

⁷¹ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 11-16.

⁷² Srov. tamtéž, s. 13-16.

⁷³ Srov. MURRELL, N. S. *Afro-Caribbean Religions. An introduction to their historical, cultural, and sacred traditions*, s. 225-235.

⁷⁴ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 17-18.

⁷⁵ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 18-20.

z největších inspirátorů a proroků rastafariánského hnutí. Jedním z největších podněcovatelů rodícího se hnutí byl Marcus Mosiah Garvey a následně etiopský císař Ras Tafari Makonnen.

Sám Marcus Mosiah Garvey, narozený v roce 1887, pocházel z rodiny horských Maroonů⁷⁶, kteří byli také oběťmi otrokářské éry za vlády Španělů. Garvey vyrůstal v prostředí, kde si hrály děti v rasově smíšené skupině, proto si ve svém pozdějším období dospívání začal všimnout rasové problematiky.⁷⁷ Základními myšlenkami Garveyho učení byla rovnost a respekt, jednota ducha, soběstačnost a sebeúcta.⁷⁸ Největší sympatie od rastafariánů a status proroka získal prohlášením, které odkazovalo na budoucí korunovaci afrického černého krále, který se má stát jejich Spasitelem.⁷⁹

Ras Tafari Makonnen, narozený 23. července 1892, dále podněcoval mysl rastafariánů ve smyslu Garveyho učení. 2. listopadu 1930 byl korunován a získal titul etiopského císaře. Dále přijal jméno Haile Selassie, což nese význam „Moc svaté Trojice“. V Etiopii se zasloužil o vydání první místní ústavy omezující moc parlamentu, podporoval další rozvoj Etiopie skrze mnoho reforem, které mu poskytly široký rozsah morálního působení a právní nepostizitelnost.⁸⁰ Pro rastafariány se Haile Selassie skutečně stal mesiášem a byl častován následujícím titulem (či jeho částmi⁸¹) v celém znění: „*císař Haile Selassie I., síla svaté Trojice, 225. císař šalamounské dynastie, zvolený Bohem, Pán pánů, Král králů, Vítězný lev kmene Juda*“⁸².

Jedním z nejdůležitějších mezníků v rámci vlivu císaře Haile Selassieho na rastafariánské hnutí byla jeho návštěva Jamajky dne 21. dubna 1966, na které pronesl řeč k rastafariánským skupinám a jejich vedoucím. Ve své řeči nabádal rastafariány k získání si respektu a uznání, které by je osvobodilo.

Selassieho proslavem započal takzvaný proces rutinizace, který popisuje Leonard Barrett. Proces zahrnuje následující faktory: role vlády, dynamika hnutí a nárůst počtu rastafariánů z řad sympatizantů hnutí. Rastafariáni potřebovali získat prestiž, aby se o ně vláda začala aktivně zajímat. Přítomnost Haile Selassieho na Jamajce a pozitivní postoj vůči rastafariánům zvedla vlnu zájmu ze strany vlády, která se začala angažovat například v praktickém řešení otázek dostupnosti pracoviště z hlediska místa trvalého

---

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 24.

⁷⁷ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 150.

⁷⁸ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 95-99.

⁷⁹ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 67.

⁸⁰ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 33-35.

⁸¹ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 42.

⁸² FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 175.

bydliště. Dynamika hnutí, druhý faktor, se začala rozvíjet v oblasti umění a předně v oblasti hudební tvorby. Posledně nárůst počtu rastafariánů je přínosem pro efektivnější boj za výše uvedené, dále za spravedlnost a svobodu.⁸³

Nejzřetelněji probíhal vývoj rastafariánského hnutí v Kingstonu, hlavním městě Jamajky. Část obyvatel se začala přesouvat z centra do odlehlých oblastí a začali žít po vzoru Maroonů a část obyvatel, která zůstala v centru města, začala soustředit svou pozornost na vyvíjející se reggae hudební styl. Reggae se stalo hybatelem nové misijní činnosti, v rámci které se rastafariánské poselství, vědomí, historie, životní styl, nynější socio-politické a kulturní dění začaly šířit do světa v masovém měřítku.

3.1.2 Náboženství

Jak jsem již výše nastínila, rastafariánství je nejen kulturním a dějinným hnutím, též je formou monoteistického věroučného systému, který obsahuje víru v boha zvaného *Jah*. Sami rastafariáni ovšem nepovažují rastafariánství za náboženství. Nahlíží na něj jako na vědění.

Filozofie rastafariánů v rovině náboženské odkazuje přímo k vědomí já a sebedefinování se. Křesťané uskutečňují svojí víru skrze Boha a pro Boha. Analogicky je tomu u rastafariánské víry, která je v první řadě právě věděním (moudrostí) *Jaha*. Rastafariáni mají vysokou míru sebeuvědomění, kterou uskutečňují skrze *Jaha* a pro *Jaha*. Aby rastafarián našel božskou podstatu a vůli *Jaha*, musí nejprve odkrýt své nitro a proniknout do podstaty své bytostnosti. Musí věřit vlastnímu já, protože jen tímto způsobem načerpaná *Jahovu* moudrost. O filozofii v rámci roviny náboženství hovořím na základě vlastního vnímání rastafariánů, kteří rastafariánství komplexně vnímají jako „*system víry a stav vědomí*“⁸⁴.

Rastafariánství je vyjádřením odporu vůči snahám kolonizátorů zotročit lid a vůči jejich víře, kterou je křesťanství. Rastafariáni se ve výkladech svých názorů a dějin rastafariánství opírají o Bibli, kterou ovšem interpretují tak, aby byla shodná s jejich učením. Například samotné označení boha, slovo *Jah*, je odvozeno od slova Jahve (z hebrejského YHWH), které se vyskytuje ve Starém zákoně.⁸⁵ Jak uvádí Ota

⁸³ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 160-166.

⁸⁴ MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 4.

⁸⁵ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 166-167.

Halama, *Jah* je trojjediný, je stvořitelem, vtělením v Ras Tafari Makonnenovi (Haile Selassie) a duchem prostupujícím každého rastafariána.⁸⁶

K hlubšímu studiu problematiky literárních pramenů víry a moudrosti rastafariánů doporučuji Bibli svatého Jakuba, ze které rastafariáni citují doslovné a užívají volně přeložené pasáže. Tímto argumentují svou současnou situaci v socio-kulturním prostředí a obhajují i to, že *Jahova* plet' je černá.⁸⁷ V neposlední řadě se rastafariáni odvolávají na Bibli také k podepření o odůvodnění užívání⁸⁸ marihuany. Též se odvolávají na užívání marihuany samotným *Jahem*.⁸⁹ Marihuana je též nazývána jako *ganja* [gandža] či svatá bylina a je používána jako rituální médium sloužící jako prostředek ke komunikaci s *Jahem*. Nadrcená svatá bylina se vykouří například v podobě *spliffu* (cigarety) poté, co jedinec odříká modlitbu.⁹⁰ V Bibli rastafariáni také nalézají oporu pro doložení své černošské existence.⁹¹

Jak jsem zmínila na začátku kapitoly a z materiálů, které mám k dispozici k prostudování, je patné, že rastafariáni převzali určité pojmy a výrazy z Bible do své slovní zásoby, která jim slouží ke každodenní komunikaci. Hojně užívají například výraz *babylon*, který nese významy korupce, zotročování, utlačování lidu a odpírání priznat práva jednotlivcům.⁹²

Pro rastafariány zásadnější věroučný pramen doporučuji čtenáři k hlubšímu studiu cyklus legend a národní etiopskou ságu *Kebra Nagast*, která prošla zkoumáním a překlady v časovém rozmezí několika set let. V roce 1922 ji do angličtiny přeložil Gerald Hausman. Samotná sága byla sestavena již mezi 13. a 14. století našeho letopočtu.⁹³

Kebra Nagast poukazuje na černošský původ v lidové biblické tradici sahající až k Šalamounově dynastii. Právě tato sága má podle rastafariánů dokazovat návaznost původu císaře Haile Selassieho na linii šalamounské dynastie.⁹⁴ Někteří bibličtí odborníci v díle *Kebra Nagast* žádný konkrétní důkaz nespátřují.⁹⁵

---

⁸⁶ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 41.

⁸⁷ Srov. Jr 8,21

⁸⁸ Srov. Ž 104,14

⁸⁹ Srov. tamtéž 18,8

⁹⁰ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 128-131.

⁹¹ Srov. Jb 30,30; Jr 14,2; Pl 4,8

⁹² Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 43.

⁹³ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 175.

⁹⁴ Srov. SAVISHINSKY, N. J. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 140.

⁹⁵ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 169.

Další pojednání o biblickém původu a věroučných pramenech rastafariánů lze nalézt v antologii Nathaniela Samuela Murrella *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*.

Důležitým atributem náboženské dimenze rastafariánů je pojetí posmrtného života. Rastafariáni nevěří v posmrtný stav, fenomén pekla a nebe zasazují do samotného života. Jako peklo shledávají odpírání práva na svobodu, tedy život ovládaný utlačovatelskými politickými systémy. Nebem označují stav dosažení svobody, konkrétně v duchu repatriace, kterou lze pojímat v rovině duševní a fyzické. Duševní repatriace znamená mentálně se oprostít od stigmatu otrokářské minulosti a tím osvobodit svou duši. Fyzickou repatriací je míněn návrat do země zaslíbené, do Afriky.

Dalším prvkem rastafariánské víry (vědění) je *Nyabingi* [najabingi], rituální styl bubnování, který slouží jako posvátná hudba. *Niabingi* bubnování odvozené od afrického buru bubnování se kombinuje se zpěvem kostelních písní.⁹⁶ *Niabingi* je zároveň rituálem, při kterém se oslavuje *Jah* ve shromáždění různého počtu účastníků.

Niabingi je též ortodoxním jamajským řádem, jehož členové věří v příchod Haile Selassieho jako první Ježíšův příchod. Zároveň je tato organizace význačná svým nekompromisním postojem k rozličným dogmatickým interpretacím textu bible, se kterými se lze setkat u jiných náboženských skupin.⁹⁷

Jako další náboženskou organizaci lze zmínit Etiopskou ortodoxní církev, která na rozdíl od *Niabingi* řádu nevěří v božskou podstatu Haile Selassieho⁹⁸ a Ježíšovi například odpírají jeho podstatu lidskou⁹⁹.

Naposled lze zmínit komunitu *Dvanáct kmenů Izraele* (The Twelve Tribes of Izrael), která je se svými odnožemi, jak uvádí Ota Halama, v současnosti nejrozšířenější.¹⁰⁰ Jejich víra vznikla na základě sloučení rastafariánství, judaismu a křesťanství spolu s kabalistickou numerologií, astrologií a dalšími. Například jeden z dvanácti prvků víry je číslice dvanáct, která zastupuje kromě jiných významů též znamení zvěrokruhu. Jednou z hlavních myšlenek *Dvanácti kmenů Izraele* je víra v druhý příchod Haile Selassieho.¹⁰¹

---

⁹⁶ Srov. SAVISHINSKY, H. J. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 127.

⁹⁷ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 45.

⁹⁸ Srov. CHISHOLM, C. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 174.

⁹⁹ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 203.

¹⁰⁰ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 47.

¹⁰¹ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 225-230.

Na závěr této podkapitoly lze shrnout následující. Rastafariánství je ve svém náboženském rozměru vědení a zároveň monoteistickou vírou v boha *Jaha*. Ke komunikaci s *Jahem* je nutné dosáhnout určité míry sebepoznání a následně lze užít marihuanu jako prostředek sloužící k duševnímu spojení mezi rastafariánovou myslí a *Jahovou* moudrostí. Rastafariáni se opírají ve výkladu svého života, filozofie a myšlenek o Bibli svatého Jakuba a cyklus legend, etiopskou národní ságu, Kebra Nagast. Neuznávají křesťanský koncept posmrtného života a věří v repatriaci. Kromě spirituálního hudebního stylu bubnování praktikují také vlastní rituál, v rámci kterého velebí *Jahovo* moudrost. I přes rozličnost náboženských organizací a komunit lze říci, že rastafariáni věří v příchod Spasitele, který jim umožní svobodný život bez útlaku a nadvlády takzvaných babylonských politických systémů.

3.1.3 Životní styl

Rastafariánskou identitu v rámci image rastafariánů nejzřetelněji reprezentuje účes, typicky barevně sladěné odívání spolu s doplňky a vitalita, kterou oplývají díky zdravému životnímu stylu.

Životní styl každého rastafariána se odráží od jejich historie a víry včetně všech s ní spojených atributů. Dále je také odrazem současné socio-politické a kulturní situace, ve které se daní jedinci vyskytují. Každý rastafarián projevuje svůj životní styl a svou filozofii odlišně na základě toho, jaké prvky rastafariánského stylu přijme za své a ztotožní se s nimi. Lze tedy nalézt nespočet atributů v životním stylu každého rastafariána, přesto je možné uvést výčet těch nejrozšířenější a všeobecně nejpočetněji přijímaných.

Typickým účesem rastafariánů jsou takzvané *dready*. Tyto zámočky vlasů různé délky a tloušťky jsou vyjádřením jedincovy síly, protože svým vzhledem připomínají lví hřívu jako nositelku síly lva. Nošením *dredů* dává rastafarián najevo své odlišení od utlačovatelské společnosti, vyjadřuje jí svou svobodu. Kromě této symboliky lze odkázat na Starý zákon Písma svatého, v kterém lze najít oporu pro nošení účesů, výstižněji řečeno pro zákaz holé hlavy¹⁰².

---

¹⁰² Srov. Lv 21,5

Tradičními barvami pro sebevyjádření rastafariánů jsou červená, žlutá, zelená a černá. Symbolika je následující. První tři barvy odkazují na spojení rastafariánů s Afrikou jako rodnou domovinou a místem jejich fyzické repatriace. Červená zároveň vyjadřuje oběti proroků a mučedníků, kteří se zasloužili o vzestup rastafariánství. Zelená symbolizuje spojení rastamanů s přírodou a bohatství, které z ní mohou čerpat. Černá barva je zástupcem příslušnosti k jejich africkými předkům a současníkům.

Vitalita, kterou rastafariáni čerpají z přírody, je výsledkem dodržování zdravého životního stylu, především zdravé výživy¹⁰³. Veškeré ingredience získávají výhradně z přírodních zdrojů, vyhýbají se konzervantům, barvivům a dalším synteticky vyrobeným látkám. Oleje a koření získávají lisováním ořechů, sběrem a sušením bylin. Ovoce a zeleninu používají kromě jiného na přípravu šťáv a nealkoholických koktejlů, protože se lihovin a dalšího alkoholu přísně zdržují stejně jako nepijí kávu a mléko. Možnou variantou nápojů jsou různé bylinné čaje, popřípadě čistá voda. Obdobně je tomu s konzumací masa. Podává se výlučně maso rybí, zbylé druhy mas a masné výrobky zpravidla nejsou v rámci zdravé výživy do jídelníčku zahrnuty.

Kromě výše uvedeného dále spoluutváří rastafariánovu identitu též jazyk. Rastafariáni si vytvořili vlastní originální jazyk zvaný *Iyaric* [ajarik]. Tato tematika je obsahově rozsáhlá, proto se jí budu věnovat samostatně v následující podkapitole. V současnosti se stal reggae hudební styl dalším faktorem spoluutváření identity a šířitelem nosných myšlenek rastafariánství. Reggae hudebním stylem se budu zabývat v samostatné kapitole, která bude zakončením teoretické části této práce a na kterou dále naváží v praktické části obsahovou analýzou reggae textů vybraných interpretů.

Na závěr podkapitoly o životním stylu rastafariánů lze shrnout následující. Rastafariánova identita je utvářena skrze jeho africký původ (dovolávání se repatriace), negativní postoj k mocenským silám (pád soudobé společnosti), víru (v *Jaha*), užívání marihuany (jako spirituálního média) a *Iyaric* jazyk (prostředek znovustvoření identity po éře koloniálního útlaku). Jeho identita je dále reprezentována kladným postojem k přírodě a svobodě, je projevem síly a sebeuvědomění.

3.1.4 *Iyaric* jazyk

---

¹⁰³ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 140-142.

Jazyk je dalším prostředkem vymezujícím identitu člověka. Jazyk a jeho znalost nám pomáhá nejen poznat jednotlivé individuality členů dané společnosti, ale umožňuje nám také poznávat jejich kulturu. Základní porozumění a znalost rastafariánského *Iyaric* jazyka nám mimo jiné pomůže porozumět rastafariánství jako celku (jeho historii, současnému vývoji a životní filozofii rastafariánů), jehož nositeli a posli jsou například reggae hudební texty.

Příčinou vzniku tohoto svébytného rastafariánského jazyka byl vývoj socio-politických událostí na Jamajce v první polovině 20. století

Anglikanizovaná střední třída Jamajčanů, jenž oslavovala evropskou kulturu, považovala rastafariány pro jejich odlišnou kulturu za společenské vyvrhele a za příčinu rozvracení sociální struktury společnosti.¹⁰⁴ Rastafariáni se tímto stali oběťmi stereotypizace na základě předsudků vládnoucí společenské vrstvy. V roce 1938 se vzbouřili a postavili se vůči těmto stereotypizačním tendencím společnosti.

Rastafariáni se postavili vůči policejní persekuci a veřejnému pronásledování formou demonstrace své síly a sebeuvědomění. Vyrázili do ulic s pomalovanými obličejí, kterým dodali hrozivý nádech tím, že se tvářili jako válečníci odhodlaní bojovat všemi prostředky za prosazení si práva svobodného vyjadřování a projevování své kultury. V rámci této demonstrace kouřili veřejně marihuanu a prezentovali svou sílu tím, že pohazovali *dready* ze strany na stranu tak, jako lev v případě nebezpečí ukazuje sílu a odhodlání bránit své teritorium pohazováním hřívy. Aby zdůraznili uvědomění si své identity, vzdali se angličtiny jako oficiálního jazyka Jamajky a začali užívat takzvanou *Rasta talk* (rastafariánskou řeč či dialekt) jinak zvanou též *I-an-I consciousness* (I-an-I vědomí).¹⁰⁵

I-an-I forma rastafariánského jazyka je staženým tvarem anglického slovního spojení *I and I* (doslovně přeloženo já a já). Jak je patrné z následujícího textu, slovo *I* může být synonymem také pro vyjádření dalších osob, čímž dosahuje jeho význam nového rozměru.

Dále v sobě *I-an-I* forma *Iyaricu* zahrnuje vztah já vůči *Jahovi*, s nímž je spojován císař Haile Selassie, kterému je připisována božská podstata. Dále v sobě zahrnuje vztah jedince k sobě samému. Se slovem *I* je též možné pracovat jako s hláskou, kterou je možné dosadit do slova za hlásku jinou, čímž dosáhneme vzniku nového, pro rastafa-

---

¹⁰⁴ Srov. MURRELL, N. S. *Afro-Caribbean Religions. An Introduction to Their Historical, Cultural, and Sacred Traditions*, s. 293.

¹⁰⁵ Srov. tamtéž.

riánský Iyaric specifického, slova. Například hlásku u můžeme ve slově nahradit hláskou *I*. Ze slova *human* (člověk či lidský) takto lze vytvořit nové slovo *I-man*, které zároveň nese význam rastafarián. *I'n'I* pojímá též vztah já vůči druhým. Anglické slovo *you* (ty, vy) je nahrazováno slovem *I*. Zde je vidět psychologická síla *I'n'I* formy rastafariánského jazyka.¹⁰⁶

Psychologickou sílu *I'n'I* formy lze postihnout též v její nedělitelnosti. Příkladem lze uvést to, jak samy sebe označují rastafariánské ženy. Protože v sobě *I'n'I* forma již zahrnuje také označení skupiny jedinců slovem *I*, odmítají se rastafariánské ženy označovat tvarem slova *you*, které je vyjádřením množného čísla.¹⁰⁷

Iyaric je jazyk symbolický a duševní, skrze který rastafariáni hledají v přátelích i cizincích sympatie prostřednictvím jejich vibrací. Když se rastafarián setkává s cizincem, přeskakuje v rámci komunikace pozdravy a zdvořilostní fráze a soustředí se na vyzařování vibrací osoby, tedy na fluidum druhého člověka. Vycítí-li pozitivní vibrace, začne s dotyčným ihned komunikovat v *I'n'I* formě bez ohledu na to, zda je osoba členem rastafariánského hnutí.¹⁰⁸ Zde je možné vidět příklad rastafariánského odporu vůči sociálním normám nastavených společností pod vládou „babylonských mocenských vlád“. Dle nastudované literatury a výše zmíněného soudím, že by rastafarián označil sociální normy (včetně zdvořilostních frází) za prostředek manipulace a udržení pořádku mezi loutkami kapitalistické a korupční společnosti. Rastafariáni se ve svých proslovech odvolávají například na hrozbu hladovění, na životní situaci mnohých Afričanů a další.

Rastafariánský dialekt je radikálně revoluční a symbolický. David Hinds, frontman skupiny Steel Pulse, v rozhovoru se Stephenem Foehrem uvedl, že se rastafariáni svojí vzpourou vůči společenskému odpírání práv na vlastní kulturu rychle stali součástí politického dění a stali se jedním z hlavních předmětů zájmů privilegované vrstvy společnosti.¹⁰⁹

V 50. letech 20. století uskutečnil Frederick G. Cassidy studie zabývající se rastafariánským dialektem, které shrnul ve vědecké práci volně přeložené jako *Jamajské rozmluvy: Tři sta let anglického jazyka na Jamajce* (v originálním znění *Jamaica Talk: Three Hundred Years of the English Language in Jamaica*). V současnosti většina obyvatel Jamajky mluví takzvaným *Jamaica-talk* (jamajským dialektem), který je díky

---

¹⁰⁶ Srov. tamtéž, s.212.

¹⁰⁷ Srov. MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 105.

¹⁰⁸ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 143-145.

¹⁰⁹ Srov. FOEHR, S. *Probuzení na Jamajce. Hudba a atmosféra neobyčejného karibského ostrova*, s. 208.

svému rozsáhlému spektru pro každého jiný. Leonard Barrett uvádí, že Cassidyho studie ovšem nezmiňují vliv rastafariánského hnutí na rastafariánskou řeč, která do současnosti prošla novými lingvistickými změnami.

Jamajský dialekt lze rozdělit na dvě protilehlé formy. V prvním případě jde o napodobování modelu anglického jazyka takového, jak je mezi mnohými z elit vyučován ve školách dle londýnských standardů. Za druhé se jedná o takzvanou kreolizovanou angličtinu, která dodnes přetrvává v mnoha formách. Obsahuje fragmenty angličtiny a syntax, která pochází ještě z dnů otroctví. Tato angličtina je též spojována s africkými vlivy. Lze říci, že je převážně nedotčená vyučovacími standardy. Ovšem mezi tyto dvě formy lze zařadit ještě třetí dialektický prvek pojmenovaný Cassidyem jako *Jamaicanism* (jamajkanismus), pro který je mimo jiné typická zejména specifická intonace slov. Cassidy dále uvádí základní charakteristiky, ze kterých lze zmínit například zvukomalebnost, paměť (stále používaná anglická slova na Jamajce, nyní unikátní či poetická), nové formace (dělené na modifikace, kompozice a tvorby), vypůjčená slova z francouzštiny a portugalštiny, která přišla do angličtiny již v 18. století.¹¹⁰

Stephen Foehr uvádí následující: „*Možná nejnebezpečnější revoluční čin rastafariánství a jeho posla reggae je rozebrání a znovusložení jazyka. Jeden jednoduchý příklad: rasta slovo (...) „politricks“ pro politiku je drtivě výmluvný.*“¹¹¹ Rastafariánské slovo *politricks* je jedním z příkladů Cassidyho charakteristiky a svým významem poukazuje například na nečisté praktiky a zneužívání moci samotnými politiky.

Na závěr lze shrnout význam jazyka a samotné *I'n'I* formy následujícími větami: „*Jazyk je pro rastafariány arénou pro politický boj a pro osobní přeměnu. (...) „I'n'I“ znamená odmítnutí sloužit v babylonské kultuře a potvrzení sebe jako aktivního činitele ve stvoření vlastních realit a identity.*“¹¹²

3.2 Gender problematika v rastafariánství

Stejně jako je tomu v jiných lidských společenstvích a kulturách, též v rastafariánství mají ženy svou nezastupitelnou roli a uplatnění, a to i na mezinárodní úrovni.

V první řadě jsou matkami, které zabezpečují výchovu potomků, a dále manželkami, které pomáhají svým mužům zabezpečit rodinu. Mnoho rastafariánských žen pra-

¹¹⁰ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 4-5.

¹¹¹ FOEHR, S. *Probuzení na Jamajce. Hudba a atmosféra neobyčejného karibského ostrova*, s. 208-209.

¹¹² Tamtéž, s. 213.

cuje na plantážích, nebo se snaží navýšit rodinný rozpočet například prodáváním vlastnoručně vyrobeného nábytku.¹¹³ Rastafariánky, stejně jako ženy na celém světě, řeší v rámci partnerského života otázky týkající se například dodržování monogamie a užívání antikoncepce¹¹⁴. Jak ukazuje například výzkum ženské organizace *Sistren Theatre Collective*, který je zaměřený na genderovou problematiku na Jamajce, rastafariáni řeší stejné otázky jako zbytek obyvatelstva, který se k rastafariánství nehlásí. Jedná se o problematiku pojetí domácích rolí, sexuality, sebepojetí a další.¹¹⁵

V rámci rastafariánské víry byly ženy do 70. let 20. století, stejně jako v domácnosti, pouhými pomocnicemi na obřadech a rituálech.¹¹⁶ Přiznání práva na praktikování víry se ženy dočkaly až v roce 1970. Od tohoto roku se mohou stát plnohodnotnými členkami rastafariánského hnutí nezávisle na mužích.¹¹⁷ Avšak v současném rastafariánství lze nalézt odvětví zvané *Bobo Shanti*, jenž je pokládán za jedno z nejvíce asketických variant rastafariánství, které se striktně drží biblických principů sahajících až do období starověkého judaismu. Jeden z členů *Bobo Shanti* uvádí dodržování jednoho z těchto principů. Například ženy po dobu své menstruace musí zůstat stranou mužů, dokud jejich perioda neskončí.¹¹⁸ V rámci této skupiny jsou ženy podřízené muži.

Role ženy prošla v rámci vývoje rastafariánského hnutí několika změnami. Podle uznávané rastafariánské spisovatelky Maureen Rowe lze vymezit proměnu ženské role, ke které došlo ve 20. století, následujícími etapami: uznání dreadů jako oficiálního účesu rastafariánů (30.-60. léta), příchod éry rudeboy (60. léta) a začátek osvobozenického hnutí žen (70. léta). V rámci první etapy byly ženy pokládány za udržovatelky původních náboženských a kulturních tradic a zvyklostí. V 60. letech nastala éra ruduboy, která dostala název podle anglického slova rude (hrubý). V tomto období se muži vyznačovali machistickým chováním a ženy pokládali pouze za nástroj dosažení blaženého života. V 70. letech ovlivnilo pojetí role ženy především globální feministické hnutí. Nově příchozí sympatizanti rastafariánství vnesli do hnutí nově debatované otázky ohledně problematiky práv a svobody žen v rámci vztahů.¹¹⁹

---

¹¹³ Srov. JUNIQUE, K. *Rastafari? Rasta for you. Rastafarianism Explained*, s. 24.

¹¹⁴ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 258-259.

¹¹⁵ Srov. tamtéž, s. 258-262.

¹¹⁶ Srov. ROWE, M. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 75.

¹¹⁷ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 258-259.

¹¹⁸ Srov. TAFARI-AMA, I. M. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 92.

¹¹⁹ Srov. ROWE, M. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 75-82.

Přesto, že je rastafariánství socio-politickým a kulturním hnutím patriarchálním, mají již soudobé rastafariánské ženy značný podíl zejména na utváření, rozvoji a expanzi rastafariánské kultury, a to především v oblasti hudebního průmyslu, o kterém budu rozsáhleji pojednávat v další kapitole.

Ke slavným reggae hudebním umělkyním patří například zpěvačka Rita Marley (celým jménem Alpharita Constantia Marley, rozená Anderson¹²⁰), manželka a hudební kolegyně nejslavnějšího rastafariánského reggae interpreta Boba Marleyho. Rita je Jamajčanka kubánského původu a v rámci hudební tvorby se proslavila například vystupováním se skupinami The Wailers spolu se svým manželem a v ženském seskupení I Threes. V současnosti se věnuje sólové tvorbě. Rita se věnovala též své rodině, má šest dětí, z nichž jsou tři narozené v manželství s Bobem Marleym. Sám Bob má také několik nemanželských dětí, ke kterým si Rita začala vybudovala vztah jako ke svým vlastním.¹²¹

Rastafariánské ženy jsou v současné době nedílnou součástí kulturního, sociálního i politického dění nejen na Jamajce, své pole působnosti nalézají po celém světě. Kromě oblasti hudební tvorby se dále realizují také v literární tvorbě, v oblasti filmové produkce, v politických a manažerských funkcích, v rámci globálních osvětových činností a v neposlední řadě také v oblasti vzdělávání.

Rastafariánské ženy se projevují nejen v rámci hudební produkce tohoto hnutí. Můžeme hovořit také o ženách spisovatelkách, žurnalistkách či vědkyních. Jednou z nejznámějších spisovatelek je například praktikující rastafariánka Maureen Rowe, též označovaná jako „sestra P“, jejíž literární práce v oblasti rastafariánství je považována za nejvíce autentickou a mezi ženami je obecně přijímána jako autorita. Další známou ženou je mediální žurnalistka a vědkyně Imani M. Tafari-Ama, která se zabývá například výzkumy jamajské popkultury. Mimo jiné je také aktivistkou v rámci *Hnutí karibských žen*.¹²²

Další zajímavou osobností kulturní scény z řad žen je jamajská spisovatelka Barbara Makeda Blake Hannah. Ve své literární tvorbě se zabývala popisem části života, který strávila v Anglii, také napsala novelu inspirovanou hudební ikonou Robertem Nestem Marleym a dále vydala například publikaci s tématem domácího vzdělávání dětí. Je nejen spisovatelkou, je též novinářkou a filmovou tvůrkyní. Hannah je

---

¹²⁰ Srov. FOEHR, S. *Probuzení na Jamajce. Hudba a atmosféra neobyčejného karibského ostrova*, s. 54.

¹²¹ Srov. BIOGRAPHY.COM EDITORS. *Rita Marley biography* [online].

¹²² Srov. MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 456-457.

v současné době též výkonnou ředitelkou Jamajské filmové akademie (*Jamaica Film Academy*) a v rozmezí let 1984 až 1987 působila též v jamajském parlamentu. V průběhu své kariéry také přednášela například na univerzitách ve Vídni a New Yorku. V neposlední řadě se věnovala také osvětové činnosti. Například v 2001 byla delegátkou na světové konferenci Organizace spojených národů proti rasismu.¹²³

Také výše zmíněná Rita Marley se kromě hudební produkce věnuje zároveň charitativní činnosti. Po smrti svého manžela Boba zřídila s ostatními členy Marleyho rodiny *The Bob Marley Foundation* (Nadace Boba Marleyho), která má za cíl pomáhat lidem a organizacím v rozvojových zemích.¹²⁴ Jedním z posledních projektů nadace byl *The Haile Selassie High School Health Fair 2017* pořádaný 16. ledna 2017, díky kterému byli studenti a zaměstnanci této jamajské střední školy blíže seznámeni s množstvím zlepšení zdravotní péče formou workshopů a dalších interaktivních činností.¹²⁵ Další obdobnou organizaci založila pod názvem *Rita Marley Foundation* (Nadace Rity Marley).¹²⁶

Rastafariánské ženy a jejich role se v průběhu vývoje hnutí změnily z pomocnic mužů a nositelek náboženských prvků v soběstačné ženy, které zasahují do rozvoje a expanze kultury. Sebeuplatnění již v současnosti nalézají také v podílení se na ekonomickém a socio-politickém dění, a to i na mezinárodní úrovni. Zároveň jsou stále milujícími matkami, manželkami a přítelkyněmi, které svou vřelost, lásku a solidaritu šíří dál mezi potřebné lidi v duchu rastafariánské filozofie.

3.3 Vývoj rastafariánství v současném globálním světě

Vývoj a expanze rastafariánské kultury a životní filozofie probíhá v celosvětovém měřítku.

Napříč Jamajkou byli rastafariáni pronásledováni vládou, která se pokoušela zakrýt třídní a rasové rozdíly v místní společnosti, na které rastafariáni kladli zřetel. V rámci předvolebního období na počátku 80. let 20. století vypuklo v ulicích násilí a přibývaly policejní zásahy. V roce 1972 začali být rastafariáni uznáváni díky vládnému

¹²³ Srov. BECKFORD-BRADY, C. *Barbara Makeda Blake Hannah – A WRITE JAMAICAN* [online].

¹²⁴ Srov. BIOGRAPHY.COM EDITORS. *Rita Marley biography* [online].

¹²⁵ Srov. THE BOB MARLEY FOUNDATION. *The Haile Selassie high school health fair 2017* [online].

¹²⁶ Srov. THE RITA MARLEY FOUNDATION. *About the foundation* [online].

přístupu Michaela Manleyho, který vedl *People's National Party* (Národní lidová strana). Tyto změny jamajského politického systému předznamenaly taktéž tamní hospodářský a kulturní rozvoj, který vyústil v kulturní revoluci a s tím související vznik reggae hudebního průmyslu.¹²⁷ V jamajských turistických centrech, stejně jako v periferních oblastech těchto větších měst, se stále nacházejí chudinské čtvrti. I po rozvoji ekonomiky a hospodářství lze nalézt mnohé obyvatele Jamajky, kteří žijí v nevyhovujících podmínkách.

Podle autora Kena Bilbyho lze vysledovat dva faktory, které měly vliv na začátek šíření rastafariánského hnutí na mezinárodní úrovni. Jsou jimi migrace Jamajčanů a obchodování s vinyly. Oba faktory se v některých zemích propojovaly. Díky migraci se rastafariánství začalo šířit hlavně do Velké Británie, Kanady a Spojených států amerických. Zatímco obchodování s vinyly započalo šíření reggae hudebního stylu, který je moderním nositelem rastafariánské filozofie. Díky expanzi reggae se začalo rastafariánství šířit také do dalších evropských zemí, na Nový Zéland, do Japonska, Austrálie a dalších oblastí.¹²⁸

---

¹²⁷ Srov. HEBDIGE, D. *Subkultura a styl*, s. 65-66.

¹²⁸ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 262.

3.3.1 Migrace – 2. polovina 20. století

Nejzřetelněji lze vysledovat rozšíření rastafariánství v druhé polovině 20. století zejména směrem do Evropy a Spojených států amerických.

V rozmezí let 1953 až 1962 migrovalo mnoho lidí spolu se svými dětmi z karibských oblastí a zejména z Jamajky do Velké Británie. Migranti, kteří v rastafariánství nalézali řešení své krize identity, dorazili do Liverpoolu, Londýna a dalších britských přístavů na lodích spolu se zásilkami banánů.¹²⁹

Rastafariánství se stalo přitažlivou filozofií nejen pro jamajskou mládež pohybující se v kingstonských ghettech, také zaujalo antilské přistěhovalecké komunity ve Velké Británii. Bývalé snahy kolonizátorů obrátit otroky na „pravou“ víru zvedly vlnu odporu vůči rozporům mezi otrokářskou ideologií a křesťanskou vírou. Otroci začali v Bibli hledat oporu pro svůj původ, kterou našli například v příběhu krále Šalamouna. V rámci dalších let začali propojovat biblické příběhy s jamajskou ústní lidovou tradicí. Tímto si mohlo „černošské společenství nejzřetelněji ujasnit své podřízené postavení v cizí společnosti“¹³⁰. Výsledkem synkreze biblických a světských prognóz je například víra v příchod Spasitele vtěleného v císaři Tafari Makonnenovi (Haile Selassie), který má spasit černý lid od nadvlády bílého muže a odvést ho zpět do země zaslíbené. Dále lze uvést například apokalyptický konec *babylonu* (soudobé utlačovatelské a kapitalistické společnosti).¹³¹ Přistěhovalecké komunity ve Velké Británii se ztotožňují s myšlenkami osvobodit se od útlaku a znovu nalézt sepjetí se svými kořeny.

Po druhé světové válce sháněla Velká Británie nové pracovní síly, aby mohla obnovit chod a hospodářství poničené země. Neexistoval zde žádný úřad, kde by mohli migranti získat informace o možnostech bydlení či práce. S narůstajícím počtem komunit začaly propukat nepokoje a zvyšovala se kriminalita. Začala vznikat hnutí, která vyražela do ulic například s heslem „Keep Britain White“ (zachovejte Británii bílou). Lze jmenovat například hnutí *Teddy Boys*, jehož skupiny agresivně odmítali přítomnost přistěhovalců černé pleti. V roce 1958 se přistěhovalecké komunity spojily, aby se společně bránily útokům hnutí, jejichž skupiny čítaly až několik set členů. Po roce 1959 zdejší nepokoje utichly. Členové rastafariánských komunit založili v Londýně pobočku jamajské *Ethiopian World Federation* (Etiopská světová federace), která byla později pře-

---

¹²⁹ Srov. tamtéž, s. 263.

¹³⁰ HEBDIGE, D. *Subkultura a styl*, s. 63.

¹³¹ Srov. tamtéž, s. 62-65.

jmenována na *Jamaican Working Commetee* (Jamajský pracovní výbor). Dále také kontaktovali zdejší etiopskou ambasádu a začali navazovat spolupráci s Etiopií.¹³²

Další destinací migrantů se v 60. letech stala Kanada. Zde se rastafariáni soustředili především do Toronta a Montrealu. Ve Spojených státech amerických se v průběhu 70. let šířila další vlna rastafariánů především do měst na východním pobřeží, Houstonu a dále do Kalifornie. V průměru na rok přijelo legálně do Spojených států amerických kolem dvaceti tisíc migrantů.

Na počátku 80. let se Spojené státy staly vytouženým místem pro skupiny rastafariánských psanců, kteří byli mezi Jamajčany známí jako parazitující podvodníci. Členové těchto skupin byli dobří střelci, kteří spolu se svými dlouhými dready v Američanech budili hrůzu, protože jediné, co bylo o rastafariánství známé, se týkalo reggae hudebního stylu v čele s Bobem Marleym. Další důležitý atribut rastafariánství, kouření marihuany, byl považován za nelegální. Přesto, že začal být na severovýchodě Spojených států kontrolován obchod s drogami, zapsali se rastafariáni do myslí mnohých jako nová nebezpečná sekta. Medializace konfliktů vyvolaných střelci s dready byla po dlouhou dobu příčinou negativního spojování těchto útočníků s rastafariány až do okamžiku, kdy se ukázalo, že mnozí agresori nemající s rastafariánstvím nic společného začali přejímat atribut nošení dreadů jako nástroj ke vzbuzení hrůzy.¹³³

Následující text je jedním z příkladů ukazující posun ve vývoji postoje k rastafariánství. Nikke Finke, kmenový autor *Los Angeles Times*, napsal roku 1987 článek, který vysvětluje proč střední třída obyvatel z východu Spojených států a jihu Kalifornie rastafariánství přijalo. Jak uvádí, většina dospělých nevěnuje mnoho pozornosti medializovaným informacím o rastafariánech, kteří jsou spojováni s násilím a drogovou kriminalitou. Rastafariánství přijímají jako určitou fázi, kterou přirovnávají ke hnutí hippie, v němž shledávají podobnosti s rastafariánstvím.¹³⁴ Zřejmými společnými znaky jsou například láska k bližnímu a hudba jako hlavní výrazový prostředek.

Migrace rastafariánů z Jamajky se kromě výše uvedeného týkala i dalších zemí. Od 60. let se začali přesouvat například do komunity *Shashemane*, která se nachází ne daleko města Addis Abeba, v Etiopii. Počet rastafariánů se v této komunitě pohybuje kolem jednoho tisíce členů.¹³⁵

---

¹³² Srov. MR3SKA. *Rastafariánské hnutí v Anglii* [online].

¹³³ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 263-268.

¹³⁴ Srov. tamtéž, s. 269.

¹³⁵ NEJEDLÝ, P. *Lenka Philippová: Jazyk rastafariánů povznáší a bojuje proti falši Babylonu* [online].

Do České republiky emigroval například jamajský rastafarián Vincent Richards, který se na konci 80. let připojil k mladoboleslavskému reggae souboru Švihadlo. V České republice, respektive v tehdejší Československu, se začal objevovat fenomén rastafariánství skrze hudební tvorbu 80. let. Jako první českou kapelu lze jmenovat pražský projekt Yo Yo Band, který se inspiroval americkou hudební scénou a začal místním obyvatelům předávat svojí představu o reggae. Dalším šířitelem rastafariánské filozofie byl Babalet v čele s dodnes ceněným frontmanem Alešem Drzotou a výše zmíněná kapela Švihadlo. V rámci dalších desetiletí se reggae hudební scéna rozšiřovala. „*Násilná likvidace národního hudebního obrození*“¹³⁶ pozdržela další vývoj této hudební scény, která se po roce 1990 mohla začít rozšiřovat formou klubových koncertů a festivalových akcí.

3.3.2 Mezinárodní kulturní fenomén – 21. století

Katalyzátory rozšíření povědomí o tomto hnutí a jeho nosných myšlenkách jsou ve společnosti 21. století zejména média. Především díky stále se zvětšujícímu počtu uživatelů internetu, současnému rozmachu kultury zážitku a vyzvedávání hodnoty volného času získává rastafariánství stále více sympatizantů.

Podle dostupných informací lze říci, že přibližně do roku 2001 byl počet členů hnutí jeden milion. Z tohoto celku bylo k témuž roku možné vysledovat tři až pět tisíc členů na území Spojených států amerických.¹³⁷ V rámci rozmachu rastafariánství jako kulturního fenoménu 21. století, je pravděpodobné, že uvedený počet členů mohl být zkreslen a dále navyšován množstvím sympatizantů hnutí, kteří se za rastafariány považují, ale kteří přijímají jen některé jeho atributy (například nošení dreadů).

. V současné době je stále hojně navštěvovaná etiopská komunita *Shashemane*. Tato komunita se též stala poutním místem, k němuž se sjíždějí také rastafariáni a jejich sympatizanti ze západních zemí.¹³⁸

V následujícím textu nastíním prostřednictvím příkladů současný stav a místo rastafariánství ve svou vybraných evropských zemích.

---

¹³⁶ Srov. BENDA, L. *Historie (českého) reggae* [online].

¹³⁷ Srov. LITTMAN, K. *Rastafarianism* [online].

¹³⁸ Srov. NEJEDLÝ, P. *Lenka Philippová: Jazyk rastafariánů povznáší a bojuje proti falši Babylonu* [online].

Rastafariáství a jeho sympatizanty lze nalézt například také ve Francii, kde se rastafariáni mohou aktivně podílet na veřejném dění. Například v roce 2012, jak je uvedeno v jednom ze článků populárního magazínu *Legalizace*, kandidoval na post francouzského prezidenta rastafarián, rodilý Pařížan, nazývaný Rasta prezident¹³⁹ (pravým jménem Abou Chihabiddine).¹⁴⁰

V České republice se lze setkat s rozdílnými názory na zdejší stav rastafariánství. Martin Červinka, manažer kapely Švihadlo, se domnívá, že v rámci české hudební scény nelze mluvit o reggae, protože českým interpretům uniká obsah poselství, které má tento žánr sdělovat.¹⁴¹ Nenalezla jsem žádné informace ohledně českých rastafariánských komunit. Sympatizanti této kultury se v naší zemi scházejí na klubových a festivalových reggae akcích, kde mají možnost se potkávat také s rastafariány z jiných zemí a učit se od nich. Lze hovořit například o mezinárodním festivalu Mighty Sounds, jenž se uskutečňuje jihočeském městě Tábor. Na tento festival se sjíždějí lidé z celého světa včetně interpretů. Dalšími zdroji, ze kterých lze o tomto hnutí čerpat vědomosti, jsou převážně cizojazyčné publikace a internetové stránky věnované tomuto fenoménu. Z vlastního průzkumu obsahů a internetových stránek věnovaných problematice rastafariánství mohu konstatovat, že se povědomí o tomto hnutí, filozofii a životním styl mezi návštěvníky webových portálů začíná zvyšovat.

Klubovou a festivalovou reggae tvorbu lze vysledovat ve všech částech světa. Například v Novém Zélandu je možné navštívit řadu koncertů.¹⁴² V Austrálii nezůstává reggae scéna v pozadí, také zde lze nalézt mnoho reggae interpretů.¹⁴³ V Japonsku je také možné vysledovat reggae umělce a umělkyně.¹⁴⁴

Záměrně v této části práce používám k označení nových stoupenců termín sympatizanti namísto přímého označení rastafariáni. Zastávám názor, že plnohodnotným členem takto specificky kulturní a specificky nábožensky založené skupiny se lze stát pouze v autentickém a původním prostředí jejího vzniku. Právě takové prostředí je zásadním pojítkem s historickými kořeny, jenž se nezastupitelnou měrou podílí na znovu získané identitě rastafariánů jako pokračovatelů zotročovaných a utlačovaných Afriča-

---

¹³⁹ Ve výsledných volbách nakonec postu prezidenta nedosáhl.

¹⁴⁰ Srov. BLAŽKOVÁ, V. *Mezi kandidáty na prezidenta Francie je i rastafarián* [online].

¹⁴¹ Srov. BENDA, L. *Historie (českého) reggae* [online].

¹⁴² Srov. EVENTFINDA. *Upcoming reggae events: displaying all upcoming reggae New Zealand events* [online].

¹⁴³ Srov. RANKER. *Australian reggae bands list* [online].

¹⁴⁴ Srov. MADDY1111. *Reggae na japonský způsob* [online].

nů, následně Afrojamajčanů. Rastafariánství se právě na těchto pilířích začalo utvářet a jeho postoje a životní filozofie na nich stojí také dnes.

Rastafariáni a rastafariánky nalézají své místo a roli v současnosti zejména jako reggae interpreti, kteří předávají celému světu poselství o svém životě napříč historií. Ve své tvorbě se vyjadřují též k aktuálním otázkám a problematice života třetích zemí. Zároveň se realizují a spolupodílí na mezinárodních charitativních projektech.

Rastafarianství se ve společnosti 21. století stává zejména kulturním fenoménem, jehož projevy mají nespočet variací. Rozvoj komunikačních technologií, obzvláště internetu, umožnil lidem dozvídat se informace o rastafariánské filozofii a jejích kořenech. Rozvoj cestovního ruchu jim poskytl možnost cestovat a poznávat Jamajku a původní rastafariány, se kterými se mohou setkat také například ve známé rastafariánské komunitě v Etiopii. Dále v rámci rozvoje cestování, reggae hudebního průmyslu a nového trendu kultury zážitku se mohou rastafariáni a sympatizanti hnutí setkávat na mezinárodních festivalech, které oslavují prostřednictvím poselství reggae hudby rastafariánskou filozofii a životní styl.

4 Volnočasový fenomén reggae

V této kapitole nastíním vlastní vnímání souvislostí vzniku a vývoje reggae za pomoci faktů získaných z díla *Reggae* od autora Saši Neumana. Dále vymezím reggae 21. století jako kulturní fenomén.

V první podkapitole se budu zabývat nejprve nejzásadnějšími funkcemi hudby, které v reggae spatřuji.

V druhé části této kapitoly se budu zabývat samotným vznikem a vývojem reggae hudební tvorby. Zprvce se budu věnovat vzniku tohoto stylu na Jamajce. Zde budu čerpat informace z publikace Saši Neumana, který sepsal systematický popis jamajského vývoje. Zadruhé na příkladech vymezím šíření reggae na mezinárodní úrovni, v rámci které se reggae stává kulturním trendem 21. století. Příklady čerpané taktéž z Neumanovy publikace doplním o vlastní závěry získané z pozorování reggae hudební scény, kterým jsem se zájmově zabývala v posledních pěti letech.

4.1 Funkce reggae hudby

Reggae je exotická hudba plná houpavých rytmů a podmanivé melodie. Její texty jsou nositelé rastafariánského poselství a rastafariáni jsou jejich šířiteli.

Jiří Fukač a Ivan Poledňák, dva přední čeští muzikologové, vidí v hudbě prostředek, který slouží například k naplňování potřeby seberealizace a bezpečí.¹⁴⁵ Rastafariáni vkládají do textů písní své emoce, vědomosti a talent. Tvorba reggae je pro ně prostředkem k sebeuvědomění. Zpívají o své historii a současné kulturní, ekonomické a socio-politické situaci nejen v oblasti, ve které žijí. Vyjadřují se také k celosvětovým událostem a jevům ve společnosti (například chudoba v zemích třetího světa a jejich politické systémy a ideologie). Skrze reggae nalézají své místo a roli ve společnosti a utvrzují svou nově nabytou identitu.

Stále se vyvíjející společnost klade na jedince mnoho nároků (dosažení co nejvyššího vzdělání, v pracovním procesu je požadováno maximální nasazení a časová flexibilita a další). Důsledkem soudobého fenoménu vzrůstající dynamiky každodenní-

---

¹⁴⁵ Srov. FUKAČ, J., POLEDŇÁK, I. *Hudba a její pojmoslovný systém: otázky stratifikace a taxonomie hudby*, s. 78.

ho života je stresové vypětí a pocit nedostatku volného času k odpočinku a regeneraci. Hudba se stává jedním z prostředků relaxace.¹⁴⁶ Reggae slouží k uvolnění psychického a fyzického napětí. Psychiku regeneruje například klidná a houpavá melodie spolu s texty opěvujícími mír a lásku. Fyzického napětí je možné se zbavit například tancem, ke kterému posluchači může posloužit ragga či dancehall, rytmičtější varianty reggae.

V rámci kontextu zvyšující se poptávky po volnočasových aktivitách a faktu, že se rastafariánství stává kulturním fenoménem v mezinárodním měřítku, považují za další významnou funkci reggae též uspokojování potřeby po mezilidském kontaktu a komunikaci. Tato potřeba je naplňována účastí rastafariánů a sympatizantů rastafariánství na klubových a festivalových hudebních akcích.

Hudba může plnit též funkci náboženskou, na kterou je v rámci reggae třeba nahlížet ze dvou rovin. Zaprvé je třeba připomenout, že reggae není v rastafariánství považováno za náboženskou hudbu. Pro rastafariány plní náboženskou funkci *nyabinghi* styl bubnování. Zadruhé lze vzít v potaz skutečnost, že reggae seznamuje sympatizanty rastafariánství také s jeho náboženskými prvky. Rastafariánský náboženský atribut je výše zmíněný styl bubnování, který se přímo vyskytuje pouze v některých reggae hitech. Z tohoto důvodu zastávám názor, že v reggae lze spatřit náboženský prvek a symboliku, ale splňuje zejména funkci sdělovací a vzdělávací, protože pro většinu současných posluchačů reggae neznamena součást náboženských rituálů.

Reggae také splňuje funkci estetickou. Stylizace reggae interpretů je inspirací zejména pro vzhled a image hudebníků z celého světa.

Z výše uvedeného vyplývá, že reggae splňuje mnoho funkcí. Lze uvést například funkci vyjadřovací, poznávací, emocionální, zábavnou, relaxační, uměleckou, taneční, etickou, socializační a další. V neposlední řadě lze uvést též funkci ekonomickou. Reggae tvorba je nejen zdrojem obživy hudebníků včetně nahrávacích společností, také je jedním z prostředků zlepšování ekonomiky států.

4.2 Vývoj a vznik reggae

---

¹⁴⁶ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, V. *Slyšet, cítit, dotýkat se...: Romská hudba a hudebnost...*, s. 21.

První zmínku o slově reggae lze nalézt v textu a názvu taneční písně „*Do They Reggae*“ skupiny Toots and The Maytals vydané v roce 1968. Nalézt původ slova reggae je ovšem složitější úkol. Slovo může být odvozenina z názvu jamajského ovocného dezertu, „*ktěry je tak sladký jako hudba sama*“, nebo může pocházet například ze slova *streggae* (prostitutka).¹⁴⁷

Veškeré přechody z žánru na žánr nelze na Jamajce jednoduše vymezit, neexistují žádné dochované záznamy. Mnoho místních umělců se k otázkám času a způsobu vzniku jednotlivých hudebních stylů vyjadřuje různě. Následující text není sumarizací a popisem života skupin a hudebníků. Je systematickým vymezením souvislostí, posloupností vývoje a prolínání zásadních žánrů, které předcházejí vzniku reggae. Dále je takovým vymezením v rámci vzniku a vývoje samotného reggae.

4.2.1 Původ a vznik reggae na Jamajce

Základními prvky reggae je vědění, moudrost a porozumění. Federick „Toots“ Hibbert, frontman výše uvedené kapely, je nazval kulturou reggae.¹⁴⁸ Reggae se zrodilo na Jamajce v 60. letech 20. století. Je založené na Nyabinghi bubnování, které pochází z afrického buru bubnování. Dále je inspirované hudebními styly mento, rhythm a blues, jazz, ska a rocksteady.

Menta se ve 30. letech chopili pouliční hudebníci, kteří se ve svých textech vyjadřovali zejména k tehdejšímu událostem a společenským jevům (například nezaměstnanost a stávkový). Ve 40. letech se k tomuto hudebnímu žánru začala přiklánět mládež ze střední vrstvy. Mladí se chtěli především bavit, proto se začali objevovat převážně texty s lechtivou tematikou.

Jamajská elita si oblíbila americký jazz, který po další léta inspiroval rodící se reggae. Další z vlivů byl také rhythm a blues a kultura tzv. *soundsystemu* (hudební reprodukce převážně pod širým nebem), jenž na Jamajku dovezli místní, kteří cestovali do Spojených států za lepší prací. Majitelé barů a restaurací došli k názoru, že pouštěním hudby získají více zákazníků. Pořídili si zvukové systémy, které skutečně pomohly navýšit počet návštěvníků. Na začátku 50. let se stala dle vzoru Američanů kultura tak-

---

¹⁴⁷ FOEHR, S. *Probuzení na Jamajce. Hudba a atmosféra neobyčejného karibského ostrova*, s. 123.

¹⁴⁸ Srov. tamtéž, s. 121-124.

zvaných *soudsystemů* rozšířeným jevem také v ulicích. Někteří vlastníci zvukových systémů začali toužit po natočení vlastní gramofonové desky a navštívili Kena Khouriho, který na Jamajku dovezl linku na jejich výrobu. Seleктоři (ti, kdo vybírali a pouštěli desky) nainstalovaly systémy na své dodávky a auta, čímž se tento jev stal mobilním.

Do dějin vzniku a vývoje reggae se zapsalo také *nyabinghi* za působení nejznámějšího jamajského bubeníka známého jako Count Ossie (vlastním jménem Oswald Williams). Ossie svojí tvorbou inspiroval rastafariány v rámci jejich náboženských diskusí a ti se začali scházet v jeho táboře v Astrada Road. Díky němu vznikl například známý soubor Mystic Revelation of Rastafari. Dále inspiroval také tanečnici a umělkyni Marqueritu Mahfood, díky které se povědomí o *nyabinghi* rozšířilo do širší společnosti. Jako dalšího tvůrce lze uvést Rase Michaela. Tento interpret vydal svou desku Dadawah v několika verzích napříč budoucími žánry reggae (například verze Rastafari in Dub z roku 1979).

Hudební styl ska ovlivnil další vývoj jamajské hudby především spojením jazzových dechových nástrojů a upraveným rytmickým schématem rhytm a blues. Nejzřetelnější změnou je úder do kytarových strun, který zaznívá dříve než úder do bubnu. Vznik prvních ska seskupení lze zařadit do 1. poloviny 70. let.

Nelze opomenout jednoho z nejslavnějších jamajských producentů, Chrise Blackwella, který se nesmazatelně zapsal do dějin šíření hudební revoluce ostrova například spoluprací s Millie Small.

Jamajská nahrávací studia dala vzniknout mnoha hudebním legendám jako je například seskupení The Wailers, v němž účinkovali Bob Marley, Peter Tosh a Bunny Livingston. Dále lze jmenovat trio Toots And The Maytals. Nejznámější nahrávací společnost založil roku 1962 Clement Dodd pod názvem *Studio One*, které se stalo místem zrodu zpěváků, jenž zásadně ovlivnili místní hudební produkci takzvaných dancehallů (klubové či improvizované venkovní tančírny pod širým nebem).

Mezi lety 1966 až 1968 vystřídal rychlé tempo ska pomalejší tepmo stylu rocksteady, které ovlivnilo další vývoj jamajské hudební tvorby do konce 20. (a počátku 21.) století. Vedoucí pozici dechových nástrojů vystřídala basová a bicí linka, jenž zůstala nejzřejmějším rysem budoucího vývoje jamajské hudby. Vokalisté hudební éry rocksteady (Alton Ellis, Derrick Morgan a další) ve svých písních zejména oslavovali drsné rude boys.

Rocksteady nahrávky daly vzniknout novému rychlejšímu žánru reggae. Tyto nahrávky používal například U-Roy (Ewart Beckford), legendární jamajský deejay. Na

něj navázal například Big Youth (Manley Augustus Buchanan), který se ve své tvorbě zabýval problémy mladých z kingstonských ghett. Tvorba jamajských deejays (též zvaných selektorů) nebyla jen reprodukcí a kombinováním nahrávek jiných interpretů, vytvářeli také svá vlastní díla.

70. léta lze označit jako zlatou éru reggae. V této době se zrodili ikony, na které nelze zapomenout. Jsou jimi například Junior Byles (Keith Byles) s rastafariánskou hymnou a stejnojmenným albem *Beat Down Babylon* a Max Romeo s albem *War in a Babylon*.

Jamajský producent Bunny Lee nechal umělce znovu nahrávat rytmy, které produkovalo *Studio One* a další, a tím dal vzniknout novým postupům utváření hudebního žánru dancehall.

V roce 1973 vydala skupina The Wailers album *Catch a Fire*, které následně natočil v rockové duchu Backwell, jenž chtěl lidem bílé pleti ukázat svou představu o reggae. Další album, které The Wailers vydali bylo například *Exodus* z roku 1977. V rámci hudební produkce této skupiny se proslavila největší reggae ikona, zpěvák, Bob Marley, kterého po jeho smrti v hudebním šíření rastafariánství nahradil světoznámý Burning Spear (Winston Rodney).

V 80. letech vznikl také nový rytmus nazývaný steppers (připomíná střelbu z kulometu), který inspiroval zrod žánru zvaného dub [dab], za jehož zakladatele je považován King Tubby (Osbourne Ruddock). Dub je nahrávka bez vokálního projevu. Kapelou, v jejíž tvorbě se prolíná reggae a dub, je například Black Uhuru.

90. léta se stala obdobím zrodu reggae žánru zvaného dancehall, který vznikl na základě nevyhovující socio-politické a ekonomické situace. V roce 1980 prohrál Manley jedny z nejkrvavějších jamajských voleb, což předznamenalo zhoršení životních podmínek pro většinu rastafariánů (snížení platů, omezení sociálních dávek a další). Jamajská hudba přestala být otevřená tématům místního dění a soustředila svou pozornost na zábavu. Tím se staly hlavními rysy dancehall stylu texty s otevřenou sexuální tematikou a s tím související taneční kreace. Jedním z nejznámějších interpretů tohoto žánru je Yellowman (Winston Foster), který dokázal svým sugestivním humorem obrátit posluchače zpět k tématice událostí v ghettech a aktuálního dění.

Posledním zásadním žánrem reggae hudby je ragga, což je reggae zpracované ve většině případů za pomoci digitálních technologií. Název stylu je odvozen ze selova raggamuffin (návštěvníci tanečnic, kterými jsou převážně mladí z ghett). Lze jmenovat

například Capletona (Clinton Bailey), který se věnoval jak tvorbě textů plných sexuální tematiky, také se zabýval texty s tematikou života rastafariánů v ghettech.

4.2.2 Mezinárodní vývoj reggae jako soudobého kulturního trendu

Jeden z prvních mezinárodních hitů *My Boy Lollipop*¹⁴⁹ vydala v Anglii kingstonská interpretkyně Millie Small pod vedením jamajského producenta Blackwella.¹⁵⁰ Reggae bylo inspirací také pro londýnský punk kapel Sex Pistols, The Clash, Blondie a The Police. The Clash se nechali inspirovat kromě hudby také vizuální stylizací jamajských pouličních umělců. „*Khaki maskáče s nastříkanými názvy karibských legend (...), úzké „sta-prest“ (levisky bez potřeby žehlení), černé brogues (hrubé boty s podešví pobitou cvočky a s ozdobným perforováním) a mokasíny, (...), v různých obdobích přijali všichni její členové.*“¹⁵¹

Britští umělci (Jah Shaka, Mad Professor a další) si oblíbili rytmus hudebního stylu dub. Několik let po zrodu dubu se současně na Jamajce i v Anglii zrodila takzvaná Dub Poetry (dubová poezie). Tento žánr je skloubením dubu a rytmu s recitací poezie. Za původce názvu tohoto hudebního stylu je pokládán praktikující rastafarián Orlando Wong. V Británii v 2. polovině 80. let natočil jeden z nejznámějších jamajských interpretů dubu poezie, Linton Kwesi Johnson, album *Poet and the Roots*. Dubové soundsystémy zde daly také vzniknout novým žánrům, například stylu drum and bass, což je elektronicky zpracovaná hudba kombinující reggae a americký hip hop.

V roce 1975 si v Anglii získal fanoušky například Junior Byles se svým songem *Curly Lock*. Zde se dále vyskytoval také do dnes proslulý zpěvák Dennis Brown. S jamajskou lechtivou tvorbou specifického žánru „slack“ (z anglického slackness – nemravnost) seznámil zdejší publikum výše zmíněný Max Romeo písní *Wet Dream* z roku 1968. Na konci 80. let se natrvalo přesouvá do Spojených států.

Jamajská éra deejays byla inspirací pro Američany, kteří dali vzniknout hudebnímu stylu rap.

Z vlastního pozorování mohu konstatovat, že česká reggae scéna nezůstává pozadu a díky rozvoji hudebních technologií interpreti kombinují různé žánry.

¹⁴⁹ V roce 1965 vydala Yvonne Přenosilová cover verzi této písně pod názvem *Mě se líbí Bob*.

¹⁵⁰ Srov. NEUMAN, S. *Reggae*, s. 13.

¹⁵¹ HEBDIGE, D. *Subkultura a styl*, s. 56.

V současnosti zde lze nalézt například Doktora Karyho, který se proslavil sólově a ve spolupráci s selektorem Mistrem Cocomanem a jejich společným hitem *Tak už to bal*.

Saša Neuman dále uvádí, že se Reggae kromě klubových koncertů celosvětově šířilo v rámci oslav svátků v jiných zemích také v rámci dobročinnosti. Například Bob Marley se skupinou The Wailers účinkoval v roce 1980 v Zimbabwe ku příležitosti oslav jeho nezávislosti, a to zcela zadarmo. Marley dosáhl názoru, že život v Africe se svou chudobou a životními podmínkami neodpovídá rastafariánským představám o zemi zaslíbené. Marleyho koncert v Zimbabwe se stal zásadní událostí, která ovlivnila další vývoj afrického reggae. Majek Fashek, nejznámější nigerijský reggae zpěvák a textař, pokládá reggae rytmy za africkou hudbu (zde nazývanou kpangolo), protože se s nimi potkával při dětské pouliční hře na prázdné plechovky. Podle Fasheka dala kpangolo hudba vzniknout jamajskému reggae.

Dále se v Africe rozšiřovalo reggae formou koncertních turné. Například Junior Delgado (Ocsar Hibbert) uskutečnil řadu koncertů v této podobě roku 1997.

V současné době se reggae na mezinárodní úrovni šíří zejména formou hudebních festivalů, na kterých lze shledat návštěvníky i reggae umělce z celého světa. V Evropě lze navštívit mezinárodní festival *Mighty Sounds*¹⁵², pořádaný v České republice, či španělský *Rototom Sunsplash*¹⁵³.

Jak podotýká Saša Neuman, reggae se ve 21. století stalo součástí světové muziky, kterou pro její rozmanitost nelze systematicky zmapovat. Reggae má v současnosti nespočet variací a kombinuje stále se rodících nové odnože spolu s kulturními prvky té dané společnosti. Reggae, které se od konce 70. let začalo stávat mezinárodním trendem, lze v současnosti nalézt všude na světě. Kromě Jamajky, afrických a evropských států lze hledat například také v Mexiku, v arabských a japonských státech či v oblasti Tichomoří.

V rámci vlastního pozorování a opakované účasti na festivalových hudebních akcích mohu potvrdit, že se mezinárodní i tuzemská reggae tvorba skládá z mnohačetných kombinací různých žánrů z celého světa. Dále mohu potvrdit, že se těchto festivalových akcí účastní skupiny a zpěváci ze všech světových oblastí. Tyto skupiny, jak vyplývá z předchozího textu, jsou také složením interpretů různého původu.

---

¹⁵² Srov. MIGHTYSOUNDS [online].

¹⁵³ Srov. ROTOTOMSUNSPASH [online].

II PRAKTICKÁ ČÁST

5 Metodologický rámec

5.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Diplomová práce se ve své praktické části bude zabývat oblastí gender problematiky v hudební tvorbě, konkrétně se zaměří na pojetí žen a mužů ve vybraných textech interpretů a interpretek reggae hudebního stylu a z něj plynoucích žánrů.

Práce má zvolený hlavní cíl a následující cíle dílčí:

Hlavní cíl výzkumu: Popsat gender problematiku explicitně a implicitně obsaženou v hudebních textech reggae a z něj plynoucích žánrů.

Dílčí cíl A: Popsat pojetí žen a mužů ve vybraných textech reggae interpretů.

Dílčí cíl B: Popsat pojetí žen a mužů ve vybraných textech reggae interpretů.

Od stanovených cílů se odvíjí následující výzkumné otázky:

1. Jak prezentují interpreti své pojetí žen?
2. Jak prezentují interpreti své pojetí mužů?
3. Jak prezentují interpretky své pojetí žen?
4. Jak prezentují interpretky své pojetí mužů?
5. Je reggae hudební žánr, ve kterém je problematika genderu výrazně reflektována?

5.2 Typ výzkumu

V této diplomové práci je užitý kvalitativní typ výzkumu. Někteří metodologové považují kvalitativní výzkum za protipól či doplněk ke kvantitativnímu výzkumu. V současné době převládá stanovisko ohledně obou typů výzkumu, které tvrdí, že se vzájemně doplňují, nejsou ve vzájemně si odporující pozici. Stejně jako je tomu u kvantitativního výzkumného bádání, též kvalitativní výzkum skýtá řadu výhod a nevýhod.¹⁵⁴

Jako jednu z hlavních nevýhod lze uvést následující. Hypotézy či teorie, které vzniknou v závěru kvalitativního výzkumu, není možné použít jako zobecnění. Jejich platnost se vztahuje pouze k danému zkoumanému výzkumnému vzorku, ze kterého výzkumník získal data. Je proto nutné brát zřetel na to, aby se vyvaroval zobecňujícím tvrzením.¹⁵⁵

Hlavní výhodou kvalitativního přístupu je porozumění zkoumané problematice a poznání jedinečných a konkrétních situací a podmínek.¹⁵⁶ Jako další výhodou je možné uvést získání hloubkového popisu zkoumaného jevu. Zohledňuje se působení kontextu, podmínky a lokální situace.¹⁵⁷

Pro kvalitativní přístup je dále charakteristické to, že umožňuje určit vztahy a vytvářet nové hypotézy. Je induktivním procesem, formulace vztahů následuje po sběru dat. Jednotlivé kroky postupu výzkumu lze zaměnit, protože není pevně stanoveno jejich pořadí. Kvalitativní šetření zahrnuje zkoumání daného problému z více úhlů pohledů, ale zároveň pracuje s malým množstvím zkoumaného. Nestandardizovaný sběr dat a jejich následná analýza bývá časově náročná.¹⁵⁸

Kvalitativní výzkum volím pro účely této diplomové práce proto, že výzkumný soubor sestává z malého počtu zkoumaných dat. Dále také proto, že cílem práce není kvantifikace výsledků, ale popis zkoumané problematiky na základě jejímu porozumění z hlediska jejího kontextu a lokální situace. Protože je cílem výzkumu popis zkoumaného v rámci daného výzkumného souboru, nepovažuji za vhodné získané výsledky zobecňovat. Jedná se o konkrétní podoby prezentace mužů a žen, které se mohou v rámci zvolení dalších jednotek do nových výzkumných souborů lišit.

5.3 Výzkumný soubor

---

¹⁵⁴ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 49-56.

¹⁵⁵ Srov. ŠVAŘÍČEK, R.–ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 25.

¹⁵⁶ Srov. REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 40-41.

¹⁵⁷ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 53.

¹⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 41.

Pro určení výzkumného souboru je užit nepravděpodobnostní výběr záměrný, konkrétně zaměřený výběr, který Jiří Reichel označuje také jako výběr účelový (též výběr úsudkem).¹⁵⁹

Výzkumný soubor (též cílový) je „*množina objektů, kterých se zkoumání týká, na které se mají jeho výsledky vztáhnout*“.¹⁶⁰

Výběr výzkumného souboru, který čítá několik desítek prvků, se pro účely kvalitativního šetření v odborné literatuře označuje jako výběr teoretický.¹⁶¹ Badatel postupně zkoumá různé jednotky, výběr opakuje a ukončí ho, když začne docházet k takzvané teoretické saturaci.

O nepravděpodobnostním výběru jednotek do výzkumného souboru je možné hovořit v případě, kdy se ne každý prvek může stát jeho součástí. Reichel dále uvádí několik způsobů nepravděpodobnostního výběru, mezi něž patří kvótní výběr (užívaný při výzkumu rozsáhlejší populace na základě poměru četnosti vlastností či znaků) a dále systematický výběr (na základě předem utvořeného seznamu jednotek). V neposlední řadě se jedná též o takzvaný snowball (sněhová koule), tedy výběr nabalováním (určitý počet vybraných osob doporučí další vhodné jedince k zařazení do výzkumného souboru) a zaměřený výběr.¹⁶²

Zaměřený výběr má užití zejména v případě sestavení výzkumného souboru, který nečítá více než několik desítek jednotek. Samotný výběr je proveden badatelem, který zná kontexty výzkumné problematiky. Při takovém výběru se vychází z výzkumných záměrů a plánované metody zkoumání. Reprezentativní povaha zaměřeného výběru je diskutabilní a proto nelze výsledná data prezentovat coby zobecňující.¹⁶³

5.3.1 Charakteristika výzkumného souboru

---

¹⁵⁹ Srov. REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 83.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 76.

¹⁶¹ Srov. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*, s. 151-152.

¹⁶² Srov. REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 80-83.

¹⁶³ Srov. tamtéž, s. 83.

Výzkumný soubor v této práci sestává z dvaceti textů hudebního stylu reggae a jeho subžánrů. Výběr výzkumných jednotek byl realizován v několika etapách. Z celkového počtu zhruba tří set zkoumaných jednotek v rámci přípravy jejich výběru bylo zvoleno výše zmíněných dvacet hudebních textů.

Hlavní kritérium výběru jednotek do výzkumného souboru vyplývá z cílů výzkumu a samotného zaměření diplomové práce. Je jím obsah gender problematiky ve vybíraných textech. Další kritérium tohoto výběru vycházející zejména z výzkumných otázek je vyrovnané zastoupení žen a mužů coby hudebních interpretů a autorů vybraných textů. Autory textů je šest žen a šest mužů.

Uvedení jednotlivých medailonků interpretů a interpretek nepovažuji pro účel splnění cílů této práce za podstatné. Za důležitý považuji ten fakt v rámci údajů o autorech a autorkách, že jejich reputaci je možné vysledovat v mezinárodním měřítku. Jejich tvorba je známá a diskutovaná po celém světě, proto je mládeži dobře přístupná.

Vybrané hudební texty spadají do následujících jsou žánru: reggae, dancehall a takzvaného *reggae fusion*, které představují spojení tohoto stylu s jiným světovým žánrem (například pop, r'n'b, rap, hip hop a další). V našem případě se jedná o reggae pop.

Čistě do žánru reggae spadá píseň *Poser* od sicilského interpreta jménem Alborosie, dále texty písní *Love yourself* a *Mother and child* od Dezarie, která pochází z karibského ostrova Saint Croix. Také sem spadají texty písní od jamajské interpretky jména Etana (*People talk*, *Queen*, *Silly*), od autorky Queen Ifrica (též Jamajčanky) pod názvem *Lioness on the rise*, dále text písně *That's the way* od světoznámé kubánské zpěvačky Rity Marley, ženy proslulého Boba Marleyho. A naposled texty písní *She's Royal* a *Superman* od Jamajčana jménem Tarrus Riley.

Do žánru dancehall patří texty písní *I've got your man* a *No less than woman* od jamajské interpretky Lady Saw a dále texty písní *Get busy* a *Give it up to me* od Jamajčana Seana Paula.

Do spojení reggae a dancehallu je možné zařadit text písně *It's a pity* od jamajské interpretky jménem Tanya Stephens a text písně *Boom bye bye* Jamajčana Buju Bantonu.

Do poslední kategorie žánrů, *reggae fusion*, je možné zařadit text písně *Love all girls* od jamajského interpreta jménem Beenie Man. Dále do této kategorie lze zařadit texty písní *Full Kontrol* a *Strength of woman* od jamajského interpreta Shaggyho.

5.4 Užití výzkumných metod

Pro potřeby provedení výzkumu bylo použito metody obsahové analýzy a kódování dat.

5.4.1 Obsahová analýza

Data ve výzkumném souboru jsou považována za rozsáhlá natolik, že je třeba je destrukuralizovat na menší celky, kódy. Pro tyto účely je zde užito metody otevřeného kódování, orientované na obsahově specifická témata.

Předem nachystaná témata, kategorie, se odvíjejí od stanovených cílů a práce a výzkumných otázek.

Kódování dat proběhlo u každého hudebního textu zvlášť, následně byly jednotlivé kódy přiřazeny do příslušných kategorií, kterou budou představeny na začátku následující kapitoly.

6 Výsledky výzkumu

V následujícím textu představím kategorie vzniklé na základě obsahové analýzy a kódování textů. Dále uvedu vlastní výzkumná zjištění.

6.1 Představení výsledných kategorií

Výsledné kategorie jsou následující:

- *Ideál ženy*
- *Představy ženy o reálném muži*
- *Ideál muže*
- *Představy muže o reálné ženě*

Kategorie *Ideál ženy* uvádí ideální vlastnosti ženy jak z pohledu interpretů, rovněž také v rovině představ o ideálním já z pohledu interpretek. Kódy zde obsažené se navzájem doplňují a jsou dále rozvinuté o myšlenky interpretů a interpretek, jejichž uvedením se stane obraz o dané kategorii komplexní.

Představy ženy o reálném muži je kategorie, v níž jsou uvedené kódy, které se explicitně vyjadřují k vlastnostem, jež ženy shledávají u mužů v rámci partnerského vztahu jako reálné. K této kategorii se také vyjadřují muži i ženy.

Kategorie *Ideál muže* zobrazuje v pojetí interpretů takové vlastnosti, o které by měl muž neustále usilovat, aby byl ženami žádaný. Dále jsou v této kategorii uvedené vlastnosti, jež ženy chtějí, aby muži měli, a které doplňují pojetí ideálního muže v podání interpretů.

Představy mužů o reálné ženě je kategorie, která vytyčuje nejen pojetí explicitně vyjádřených reálných vlastností žen. Lze z nich také odvodit interprety implicitně vyjádřenou roli ženy v životě mužů a dále to, v jaké roli se v rámci partnerského vztahu vidí sama žena v pojetí interpretek.

6.2 Vlastní výzkumná zjištění

V této části práce představím kódy v jednotlivých kategoriích, které podložím vybranými příklady z analyzovaných textů. Nejprve uvedu kódy, které se shodují v pojetí interpretů i interpretek. Uvedení dalších kódů bude podléhat zvlášť pojetí interpretů a zvlášť dle pojetí interpretek.

6.2.1 Ideál ženy

Pojetí ideálního modelu ženy se u obou, interpretů i interpretek, shoduje v rámci vlastnosti být silná a svobodná.

Etana, autorka textu *People talk*, povzbuzuje ženy, aby se nevzdávaly moci a ukázali lidem, že mohou být silnější, ať žijí svůj život a jsou svobodné.

„*Don't give them the power, show them you can be stronger*“

„*Live your life and be free*“

(Příloha VII.)

Dále interpret Shaggy, autor textu písně *Strength of woman*, píše, že sílu ženy lze vidět v jejích očích. Žena může povznést muže, proto by neměla být podceňována její síla.

„*But if you look into her eyes you'll see the strength of a woman*“

„*She can take you on a high*“

„*So don't you underestimate the strength of a woman*“

(Příloha XVII.)

Také Queen Ifrica, autorka textu *Lioness on the rise*, hovoří o bezpochybném vzestupu žen zde označených jako lvice.

„*Lioness is on the rise don't you ever have doubt*“

(Příloha XII.)

Dále jsou v textu interpreta Beenieho Mana vyzdvihovány schopnosti být čistá, pěkná a k milostným hrátkám svolná (*Pure pretty gal*). A dále aby žena vždy byla dá-mou (*Love all girls*).

„*Whoa, a pure pretty gal we want*“

„*Me only intention is fi seed her, that is after she shower and me feed her*“

(Příloha III.)

„*Always be a lady*“

(Příloha II.)

Jako další důležitou vlastnost ideální ženy uvádí Tarrus Riley v textu *She's Royal* nebojácnost a sebevědomí. Žena má být sebevědomá a nemá se stydět za to, kým je.

„*And when they ask what a good woman's made of
she's not afraid and ashamed of who she is*“

(Příloha XIX.)

Dalšími vlastnostmi, kterými má podle interpreta Shaggyho ideální žena disponovat, jsou být usměvavá (*Strength a woman*) a nezávislá, protože nezávislým ženám nemůže nikdo říkat, jakou mají mít roli (*Full control*).

„*She'll put a smile upon your face*“

(Příloha XVII.)

„*I love to see the ladies take full control
Independant woman don't depend on a soul
No body has to tell her how to play her role*“

(Příloha XVI.)

V textu interpretky jménem Etana se dále vyskytuje ideální vlastnost být lásky-plná.

„I'm breaking, I'm breaking free with love in my soul“

(Příloha VIII.)

K tématu lásky se váže schopnost sebelásky, v rámci které se žena musí přijmout taková jaká je, aby byla schopná věnovat a opětovat lásku dalšímu člověku. Téma sebelásky řeší v textu písně *Love yourself* interpretka Dezarie.

„excerpt for yourself“

„love yourself or you cannot love anyone else“

(Příloha V.)

Text *Silly* od interpretky Etany dále zahrnuje bláhovost, kterou v ženě může láska vyvolat, a díky které může být žena slepá k realitě.

„How I love you! How I want you! And silly of me to think that you could ever really want me too“

„Ohh love, love stop making a fool of me!“

(Příloha IX.)

Žena by dále měla být kriticky důvěřivá, nebo-li neměla by věřit lžím.

„Don't believe their lies, show them that you will rise“

(Příloha VII.)

Lady Saw upozorňuje ženy, že mají o své muže pečovat, aby o ně nepřišly a respektovat je, aby se jim respekt vrátil.

„This is a lesson if you listen you will learn

Take care of your man

Or else you'll lose your turn

Respect your man and your respect returns“

(Příloha X.)

6.2.2 Představy ženy o reálném muži

Dominanci jako vlastnost reálného muže zmiňuje Tanya Stephens v textu *It's a pity*. Hovoří o pravidlech, která staví ženy do podřízené role. Z kontextu tohoto textu je možné implicitně odvodit, že těmito „hloupými pravidly“ týkajícími se fungování vztahů v milostném trojúhelníku je jedna z žen postavená do role milenky a druhá do role manželky.

„It's a pity you already have a wife“

„Me know we have for play it by the stupid rules of men“

„I said if we never get a chance to be together“

(Příloha XVIII.)

Další reálnou vlastnost uvádí Shaggy v textu *Full control*. Jedná se o povrchnost. Upozorňuje muže na to, že budou-li mít ženy v respektu, nebudou jimi klamáni.

„(Shallow mans) show her some respect and maybe wouldn't have been played“

(Příloha XVI.)

V rámci povrchnosti se interpret Alborosie v textu *Poser* zabývá aspektem prázdnoty povrchní sebe prezentace. Z jeho přirovnání lze vyvodit, že svou víru a tvrzení je nutné cítit v srdci, je nutné prezentovat vlastní duši, ne jen materiální pozlátko, které tvoří prezentaci osoby takovou, jak si daný jedinec přeje. V takovém případě se jedná o reprezentaci.

„Better hold your breath if your thoughts are in doubt“

„You hold it only with your locks

So you not hold it inna your heart

You a poser“

(Příloha I)

Schopnost sebelásky, v rámci které se muž musí přijmout takový jaký je, aby byl schopný věnovat a opětovat lásku dalšímu člověku, řeší v textu písně *Love yourself* interpretka Dezarie.

*„excerpt for yourself“
„love yourself or you cannot love anyone else“*

(Příloha V.)

Podle Shaggyho (*Full control*) lze odvodit, že žena vidí jako vlastnost reálného muže ochránářství a apeluje na schopnost ženu milovat.

*„Ladies want a real man to keep them reassured
Forget about the cash she wants a heart to be secured“*

(Příloha XVI.)

6.2.3 Ideál muže

V textu *Love all girls* od interpreta Beenieho Mana je uvedený požadavek na ideálního muže v rámci vlastnosti respektovat ženy, nezneužívat je a pečovat o ně.

*„Hot girls, man please don't abuse them
hot girls, please respect and love them
hot girls, kiss and caress them.“*

(Příloha II.)

Tarrus Riley uvádí v textu písně *Superman* coby byl jako milovník ochotný být pro svou milou. Od tohoto lze odvodit, jaké vlastnosti by měl ideální muž mít. Měl by být nápomocný, otevřený, sdílný, oddaný a zábavný.

*„I will be there when you need me
I will be there when you cry baby
I will be there when you need someone to tell you

I will be there when you need someone to run with
I will be there when you need someone to dance with“*

(Příloha XX.)

6.2.4 Představy muže o reálné ženě

Výraznou reálnou vlastnost ženy dle obsahu textů interpretů lze určit jako takzvanou sexuchtivost. Sean Paul v textu *Get busy* odkazuje na ženy, které se chtějí s muži párovat a obcovat.

*„Yo sexy ladies want par with us
Then can vex with us“*

(Příloha XIV.)

Dále z textu *Give it up to me* a *Get busy* Seana Paula lze odvodit, že koketnost žen vzbuzuje v mužích touhu. Ti je následně lákají k milostným hrátkám.

*„From you look inna me eye gal I see she you want me
When you gonna give it up to me
Because you body enticing you makin' me horny“
„You know you got the sinting inna me pants a develop and a swell up and
Double up yeah“*

(Příloha XV.)

*„Just shake that body non-stop
Juts keep swinging it“*

(Příloha XIV.)

Beenie Man uvádí v textu *Pure pretty gal* svůj záměr sexuálních hrátek se ženou, ze kterého lze odvodit, že se žena v tomto případě stala objektem sexuální touhy.

*„Me only intention is fi seed her
That is after she shower and me feed her“*

(Příloha III.)

Dále se Buju Banton vyjadřuje textem písně *Boom bye bye* k sexuchtivosti homosexuálů (i homosexuálů), kterou radikálně neuznává.

„Shoot dem no come if we shot dem“

(„Peter is not for Janet

Peter is for John

Suzette is not for Paul

Suzette is for Ann“)

(Příloha IV.)

Beenie Man nastiňuje ve svém textu *Love all girls* pojetí ženy jako pečovatelky a ženy v domácnosti, s její rolí přímo souvisí činnosti jako jsou vaření, uklízení, zašívání a další. Tento interpret považuje ženu takových kvalit za svou vysněnou partnerku a označuje jí jako africkou královnu.

„Don't you ever try this African queen

She cook me food and keep me place clean

She press my shirt and fix me pants seam

She's the girl of my dreams“

(Příloha II.)

Zde záměrně připojuji ženské pojetí sebe sama jako matky. Beenie Man již nastínil svým veršem z písně *Pure pretty gal* (*„Me only intention is fi seed her“*), že žena, je i matkou.

Dezarie ve své písni *Mother and child* přirovnává ženu k lvici, která je statečná a stará se o své děti s největší péčí.

„What's your mother but a lioness?

Among the lion she dwell“

(Příloha VI.)

Lady Saw v textu *No less than woman* řeší otázku neplodnosti žen. Ženy neztrácejí svou ženskost a nejsou ničím méně, když nemohou mít vlastní děti. Lásku mohou rozdávat i

dalším dětem. Povzbuzuje ženy, aby se nevzdávaly a stále měly víru, že v budoucnu dítě přijde.

„You know what I'm saying, and don't feel you are less than a woman because you don't have a child 'cause once you give you love to other children that counts.“

„don't give up, have faith“

(Příloha XI.)

Rita Marley mne svou písní *That's the way* přivedla k dalšímu pojetí ženy, a to žena jako Jahova pomocnice, která skrze svůj hlas šíří Jahovu moudrost a vůli.

„He led me into music

'Cause that is what he planned

I will use my voice to serve him“

(Příloha XIII.)

6.3 Souhrnný závěr výsledků

Následující závěry jsou uspořádány tak, aby v jejich rámci bylo možné odpovědět na předem stanovené výzkumné otázky. Z hlediska zaměřeného výběru zkoumaných jednotek a jejich nízkého počtu se dále uvedené závěry dotýkají pouze tohoto výzkumného souboru. Cílem shrnutí závěrů výsledků není jejich zobecnění.

Jak prezentují interpreti své pojetí žen?

Interpreti se ve svých textech v rámci pojetí žen vyjadřují k tématům vlastností a schopností žen, jejich vzhledu a sexuality a jejich role v životě muže. Žena má být zábavná, nemá se stydět za to, kým je. Dále opěvují ženy, které jsou nezávislé a sofistikované. Takové jsou samy svými „pány“ (či lépe řečeno samy svými ženami).

V textech je zřetelné apelování na to, aby žena byla čistá a pěkná. Opěvování krásy žen je ve výzkumném vzorku interpretů hojně se vyskytující téma. Žena je sexuální tvor stejně jako muž. Svým chováním je v textech autorů prezentována jako sexuální objekt touhy mužů. Umí se hýbat tak, aby zaujala muže a mohla tak začít hra při-

tažlivosti mezi oběma pohlavími. V této rovině je žena v rámci vybraného výzkumného souboru respektována a je považována jako rovná muži.

Žena je muži pojímána jako královna, která umožňuje mužům naplno prožít svůj život jako král po boku vysněné ženy. Je pečovatelkou a strážkyní rodinného krbu, je manželkou i matkou jejich společných dětí.

Interpreti prezentují muže jako pečujícího, ochranného a žen respektujícího člověka (super hrdinu či krále), který je též schopný sebelásky v přijetí sám sebe takového, jaký je. Zbytek mužů, kteří jsou povrchní, ženy nemají v úctě a sami sebe prezentují jako formu hodnou obdivu, která čeká na naplnění.

Přesto, že se v daných textech vyskytují takzvané *slakness* výrazy, které mohou u evropského čtenáře či případně posluchače vyvolat pocit, že jsou ženy znevažovány, není tomu tak. Nemravná slovní spojení jsou hojně užívána též interpretkami. Jedná se o milostnou slovní hru sloužící k zábavě obou stran v duchu zachování vzájemného respektu.

Autorky textů vidí ideální ženu jako svobodnou, kriticky myslící a láskyplnou. Jsou pečujícími a milujícími matkami, které by za své děti položily i život. Jsou vinou lásky též ale pošetilé a slepé k určitým realitám, zejména v oblasti vztahů. Jsou manželkami a milenkami. Jsou silné a stejně jako muži musí být schopné respektovat a přijmout sami sebe.

Muži mají být v pojetí interpretek silní, svobodní, láskyplní. Nemají být hrubí, ale dominanci jim nelze upřít.

Závěr

Rastafariánství je jako současný kulturní trend ve svých počátcích stále chápáno jako patriarchální hnutí, které se vyvinulo na základě historických kořenů zotročovaných Afričanů a později Afrojamjčanů. Díky lidskému vtělení proroků a Spasitele v císaři Tafari Makonnenovi (Haile Selassiem) si začali formovat vlastní životní filosofii a také si mohli znovu utvářet ztracenou identitu, která se váže k jejich rodné Africe, zemi zaslíbené.

Rastafariáni začali zakládat různé komunity a řády, ve kterých mohli svobodně sdílet svou víru a rozvíjet nově získávanou identitu. Nemalou zásluhu na jejich vymezení se vůči *babylonu*, zkorumpovanému vládnímu systému, kapitalismu a utlačovatelství, měl rastafariánský *Iyaric* jazyk. Rastafariáni se vzdali angličtiny jako oficiálního jazyka a začali utvářet různé podoby vlastní originální řeči a slangu, který se dodnes hojně užívá zejména v reggae hudební tvorbě.

Identita jedince je vymežována vztahy mezi muži a ženami, příslušností k danému pohlaví, jazykem, atributy životního stylu a dalším. Identita člověka je tedy spoluutvářena v rámci kultury, ve které se daný jedinec nachází. V současnosti se nej-různější kultury vzájemně střetávají a lze je nalézt ve všech koutech světa. Proto lze považovat též rastafariánství za vlivný kulturní aspekt, který se jako moderní trend spolupodílí na utváření identity zejména mladých lidí v mezinárodním měřítku.

Hudební tvorba se stala hlavní soudobým nositelem rastafariánských hodnot, myšlenek a postojů například k ženám. Texty interpretů a interpretek se též vyjadřují k současnému celosvětovému dění stejně jako například k životní situaci dalších rastafariánů.

V rámci této diplomové práce bylo ve výzkumné části pojednáno téma gender problematiky explicitně a implicitně obsažené v hudebních textech reggae a z něj plynoucích žánrů. Konkrétně bylo popsáno pojetí žen a mužů ve vybraných textech reggae interpretek a interpretů.

V kapitole závěrečného vyhodnocení výsledků byly zodpovězeny první čtyři otázky. K pojetí mužů a žen v textech interpretů a interpretek lze shrnout následující. Toto pojetí v rámci hodnocení analýzy výzkumného souboru zahrnuje požadavek vzájemného respektu a úcty. Muž je zde pojímán jako dominantní, nelze však tvrdit, že je

prezentován jako ženám nadřazený. Z tohoto vyvozují, že pojetí muže i ženy v rámci vybraných textů interpretů i interpretek vyplývá z rovného postavení obou.

Zbývá ještě zodpovědět poslední výzkumnou otázku. Je reggae hudební žánr, ve kterém je problematika genderu výrazně reflektovaná? V rámci rozsahu a obsahu výzkumného vzorku mohu na základě provedené analýzy a formulovaných výsledků konstatovat, že je gender problematika viditelně reflektovaná v reggae hudebním stylu.

Gender problematika je ovšem v rámci výzkumného souboru nejvíce reflektována v reggae hudebních textech, které spadají do kategorie reggae žánru dancehall. Význam tohoto výzkumu gender problematiky z hlediska pedagogiky volného času shledávám v následujícím. Poznání pojetí mužů a žen prezentovaných ve vybraných textech dává mladému posluchači obraz o jejich identitě v kultury, ve které texty vznikly. Toto poznání se může pro mladého člověka stát vzorovým příkladem pro utváření identity vlastní.

Pedagog volného času se může pomocí poznání gender problematiky přiblížit k tomu, proč je právě hudební styl reggae a z něj plynoucí žánry tolik lákavý pro mládež. Mladí, kteří v období dospívání poznávají a zakoušejí vztahy se svými vrstevníky, zároveň začínají zkoumat svou sexualitu. Otázka sexuality je nejvíce řešena v žánru dancehall, který obsahuje mimo jiné také vulgarismy. Nemravné texty (spolu činnostmi z nich vyplývajících), vulgarismy, revolta, koketování. Toto všechno je pro nevybouřeného dospívajícího jedince extrémně přitažlivé.

Hlavní úskalí pro texty dancehall neznající mládež v textech spatřuji v následujícím. Jedinec, který nezná kulturní kontext vzniku takovýchto písní, může z textů získat například ten dojem, že je správné pojímat ženu jako objekt sexuální touhy mužů. Dospívající chlapci mohou vyrůst v hrubé nezdvořáky a z mladých slečen se mohou stát velmi snadno kmání sexuální hračka pro muže.

Pedagog volného času by se měl v rámci hudebních činností zaměřených k poslechu reggae hudba s mládeží porozprávět o tom, jak textům rozumí, případně jim může pomoci s překladem textů cizojazyčných. Dále by je měl animovat k pochopení výše zmíněných kulturních aspektů, které se staly jedněmi z podmínek vzniků nemravných obsahů těchto textů.

Tímto jsou zodpovězeny všechny otázky a splněny výzkumné cíle. Výše řečené výsledky a závěry nelze v kontextu práce zobecňovat na pojetí žen a mužů, které by zastávali všichni autoři a autorky reggae hudebních textů.

Tato práce může posloužit jako podklad k dalšímu výzkumu. Například ke zjištění, jak česká populace rozumí reggae textům psaných v jamajském patois. Předně by tato práce mohla být podkladem pro výzkum dalšího aspektu gender problematiky, a to například toho, jaké mají čeští posluchači reggae pojetí o interpretech a interpretkách tohoto hudebního stylu.

Seznam zdrojů

Tištěné

- BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, Boston: Beacon Press, 1988. ISBN 978-0-8070-1039-6.
- Bible. The Old Testament*. b. m. Cambridge University Press, 1996. ISBN 1-85715-175-5.
- ČERMÁK, I. *Agrese, identita, osobnost*. Brno : Psychologický ústav Akademie věd ČR ; Tišnov : Sdružení SCAN, 2003. ISBN 80-86620-06-9.
- DUFFKOVÁ, J.–URBAN, L.–DUBSKÝ, J. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice [Aleš Čeněk]. ISBN 978-80-7380-123-6.
- ELIADE, M. *Slovník náboženství*. Vyd. 2. Praha : Argo, 2001. Logos. ISBN 80-7203-393-X.
- ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, INC., 2006, ISBN-13: 978-1-59339-266-6.
- Encyklopedie nových náboženství : nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*. Praha : Knižní klub, 2006. ISBN 80-242-1605-1.
- Filozofický slovník*. Praha : Svoboda, 1985. 481 s., ISBN nevedeno.
- FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*. Brno: Jiří Vaněk, 2008. ISBN nevedeno.
- FOEHR, S. *Probuzení na Jamajce. Hudba a atmosféra neobyčejného karibského ostrova*, Brno : Jiří Vaněk, 2008. ISBN nevedeno.
- FUKAČ, J.–POLEDŇÁK, I. *Hudba a její pojmoslovný systém: otázky stratifikace a taxonomie hudby*. Praha: Academia, 1981. ISBN nevedeno.
- HÁJEK, B.–HOFBAUER, B.–PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času. Současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*. Praha: Volvox Globator, 2008. ISBN 978-80-7207-669-7.
- HEBDIGE, D. *Subkultura a styl*. Přeložil Miroslav KOTÁSEK. V Praze: Dauphin, 2012. ISBN 978-80-7272-197-9.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

- HNILICA, K. *Stereotypy, předsudky, diskriminace : (pojmy, měření, teorie)*. Praha : Karolinum, 2010. Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica. Monographia ; 167. ISBN 978-80-246-1776-3.
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*. New York: Syracuse University Press, 1994. ISBN 0-8156-0296-0.
- JANDOUREK, J. *Průvodce sociologií*. Praha: Grada, 2008. Sociologie. ISBN 978-80-247-2397-6.
- JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita : vývoj a úskalí*. Praha : Grada Publishing, 2008. Psyché. ISBN 978-80-247-2284-9.
- JUNIQUE, K. *Rastafari? Rasta for you. Rastafarianism Explained*. London: Athena Press, 2004. ISBN 1-84401-269-7.
- KOLESÁROVÁ, K. *Životní styl v informační společnosti*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-119-5.
- KŘÍŽKOVÁ, A.–PAVLICA, K. *Management genderových vztahů : postavení žen a mužů v organizaci*. Praha : Management Press, 2004. ISBN 80-7261-117-8.
- KUBÁTOVÁ, H. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie. ISBN 978-80-247-2456-0.
- MURPHY, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Přeložila ČERVINKOVÁ H. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 1998. Studijní texty. ISBN 80-85850-53-2.
- MURRELL, N. S. *Afro-Caribbean Religions. An Introduction to Their Historical, Cultural, and Sacred Traditions*. Temple University Press, 2010. ISBN 978-1-4399-0041-3.
- MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*. Temple University Press, 1994. ISBN 978-1-56639-584-7.
- NEUMAN, S. *Reggae*. Praha: Torst, 2005. Světem lidové hudby a world music. ISBN 80-7215-258-0.
- OAKLEY, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.

- PETRUSEK, M.–KLENER, P. *Velký sociologický slovník. 1., A-O*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
- PETRUSEK, M. a kol. *Velký sociologický slovník. 2., P-Ž*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
- PRŮCHA, J.–WALTEROVÁ, E.–MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7367-416-5.
- REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.
- SKLENÁŘOVÁ, N. *Interakce a komunikace učitele v edukačním procesu*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-391-0.
- SPOUSTA, V. et al. *Metody a formy výchovy ve volném čase. Kultura a umění ve výchově*. Masarykova univerzita v Brně, 1996. ISBN 80-210-1275-7.
- STRNADLOVÁ, A. *Problematika genderu v základních školách : studijní text*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7464-198-5.
- ŠEVČÍKOVÁ, V. *Slyšet, cítit, dotýkat se...: Romská hudba a hudebnost Romů jako pozitivní kulturní stereotyp a dominantní kulturní konfigurace*. Šenov u Ostravy: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-569-0.
- ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. Psychologická setkávání [Triton, edice]. ISBN 80-7254-360-1.
- ŠVARŤÍČEK, R.–ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. 2. dopl. vyd. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

Elektronické

- AZLYRICS. *Etana lyrics people talk* [online]. © 2010-2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.azlyrics.com/lyrics/etana/peopletalk.html>>.
- AZLYRICS. *Etana lyrics queen* [online]. © 2010-2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.azlyrics.com/lyrics/etana/queen.html>>.

- AZLYRICS. *Etana lyrics silly* [online]. © 2010-2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.azlyrics.com/lyrics/etana/silly.html>>.
- BECKFORD-BRADY, C. *Barbara Makeda Blake Hannah – A WRITE JAMAICAN* [online]. [cit. 20–3–2017]. Dostupné na WWW: <<https://jamediapro.wordpress.com/2014/12/31/barbara-makeda-blake-hannah-a-write-jamaican/>>.
- BEDASONG. *Pure pretty gal* [online]. © 2016 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/beenie-man/pure-pretty-gal-504578>>.
- BENDA, L. *Historie (českého) reggae* [online]. ©2010-2017, vydáno dne 13.5.2011 [cit. 11–2–2017]. Dostupné na WWW: <<http://musicserver.cz/clanek/34631/historie-ceskeho-reggae/>>.
- BIOGRAPHY.COM EDITORS. *Rita Marley biography* [online]. © 2017, poslední aktualizace 8.7.2014 [cit. 20–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.biography.com/people/rita-marley-297418>>.
- BLAŽKOVÁ, V. *Mezi kandidáty na prezidenta Francie je i rastafarián* [online]. © Copyright Legal Publishing, s.r.o. 2017 [cit. 11–2–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/321-mezi-kandidaty-na-prezidenta-francie-je-i-rastafarian>>.
- BOBULKA. *Give it up to me* [online]. © 2016 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/sean-paul/give-up-to-me-66760>>.
- ČSÚ. *Gender: základní pojmy* [online]. poslední aktualizace 29.2.2016 [cit. 11–2–2017]. Dostupné na WWW: <https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy>.
- ELISPRD333. *Love all girls* [online]. © 2016 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/beenie-man/love-all-girls-253642>>.
- EVENTFINDA. *Upcoming reggae events: displaying all upcoming reggae New Zealand events* [online]. © 2005–2017 [cit. 22–3–2017]. Dostupné na WWW: <<https://www.eventfinda.co.nz/reggae-gigs/events/new-zealand>>.
- FRASER, D. I.–RILEY, O. R. *She's royal* [online]. © Suelion Music [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW:

<https://play.google.com/music/preview/Thq5tsqro3ow47q6l2bsjybfkqy?lyrics=1&utm_source=google&utm_medium=search&utm_campaign=lyrics&pcampaignid=kp-songlyrics>.

GENIUS MEDIA GROUP. *No less than a woman (infertility) Lady Saw* [online]. © 2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<https://genius.com/Lady-saw-no-less-than-a-woman-infertility-lyrics>>.

LYRICSAZ. *Dezarie - love yourself lyrics* [online]. © 2011-2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<https://lyrics.az/dezarie/fya/love-yourself.html>>.

LITTMAN, K. *Rastafarianism* [online]. © 2016, poslední aktualizace 05/10/01 [cit. 21–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.wrldrels.org/profiles/Rastafarians.htm>>.

MADDY1111. *Reggae na japonský způsob* [online]. ©2012, vydáno dne 29.7.2014 [cit. 22–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.asianstar.cz/hudba/14482-reggae-na-japonsky-sposob>>.

METROLYRICS. *Lioness on the rise lyrics* [online]. © 2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.metrolyrics.com/lioness-on-the-rise-lyrics-queen-frica.html>>.

MIGHTYSOUNDS [online]. [cit. 23–3–2017]. Dostupné na WWW: <<https://www.mightysounds.cz/>>.

MILADAROS. *Full control* [online]. © 2016 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/shaggy/full-control-260923>>.

MILADAROS. *Strength of a woman* [online]. © 2016 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/shaggy/strength-of-a-woman-260926>>.

MISINKABA. *Ive got your man* [online]. © 2016 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/lady-saw/ive-got-your-man-179897>>.

MR3SKA. *Rastafariánské hnutí v Anglii* [online]. Vydáno dne 18.03.2012 [cit. 21–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.onelove.cz/view.php?navezclanku=rastafarianske-hnuti-v-anglii&cislocclanku=2012020002>>.

- MUSIXMATCH. *Lyrics mother and child* [online]. © Musixmatch, poslední aktualizace 03.8.2010 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<https://www.musixmatch.com/lyrics/Dezarie/Mother-and-Child>>.
- NEJEDLÝ, P. *Lenka Philippová: Jazyk rastafariánů povznáší a bojuje proti falši Babylonu* [online]. vydáno dne 1.3.2015 [cit. 21–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.cestomila.cz/clanek/1365-lenka-philippova-jazyk-rastafarianu-povznasi-a-bojuje-proti-falsi-babylonu>>.
- RANKER. *Australian reggae bands list* [online]. ©2017 [cit. 22–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.ranker.com/list/australian-reggae-bands-list/reference>>.
- RENATA. *Get busy* [online]. © 2016 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/sean-paul/get-busy-14578>>.
- RHIANNONELLE. *It's a pity lyrics* [online]. © 2008-2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://lyricstranslate.com/en/tanya-stephens-its-pity-lyrics.html>>.
- MARLEY, R. *That's the way* [online]. © 2009 - 2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<https://www.jah-lyrics.com/song/rita-marley-that-s-the-way>>.
- ROTOTOMSUNSPLASH [online]. © Rototom Sunsplash European Reggae Festival [cit. 23–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.rototomsunsplash.com/en/>>.
- SONGLYRICS. *Alborosie - poser lyrics* [online]. © 2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.songlyrics.com/alborosie/poser-lyrics/>>.
- RILEY, T. *Superman* [online]. © 2009 - 2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW: <<https://www.jah-lyrics.com/song/tarrus-riley-superman>>.
- THE BOB MARLEY FOUNDATION. *The Haile Selassie high school health fair 2017* [online]. ©2017 [cit. 20–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.bobmarleyfoundation.org/the-haile-selassie-high-school-health-fair-2017/>>.
- THE RITA MARLEY FOUNDATION. *About the foundation* [online]. ©2017 [cit. 20–3–2017]. Dostupné na WWW: <<http://www.ritamarleyfoundation.org/about/>>.

VANIA. *Boom bye bye* [online]. © 2000-2017 [cit. 25.3.2017]. Dostupné na WWW:
<<http://www.azlyrics.com/lyrics/bujubanton/boombyebye.html>>.

Seznam příloh

Příloha I.	Alborosie – <i>Poser</i>
Příloha II.	Beenie Man – <i>Love all girls</i>
Příloha III.	Beenie Man – <i>Pure pretty gal</i>
Příloha IV.	Buju Banton – <i>Boom bye bye</i>
Příloha V.	Dezarie – <i>Love yourself</i>
Příloha VI.	Dezarie – <i>Mother and child</i>
Příloha VII.	Etana – <i>Pople talk</i>
Příloha VIII.	Etana – <i>Queen</i>
Příloha IX.	Etana – <i>Silly</i>
Příloha X.	Lady Saw – <i>I've got your man</i>
Příloha XI.	Lady Saw – <i>No less than woman</i>
Příloha XII.	Queen Ifrica – <i>Lioness on the rise</i>
Příloha XIII.	Rita Marley – <i>That's the way</i>
Příloha XIV.	Sean Paul – <i>Get busy</i>
Příloha XV.	Sean Paul – <i>Give it up to me</i>
Příloha XVI.	Shaggy – <i>Full control</i>
Příloha XVII.	Shaggy – <i>Strength of woman</i>
Příloha XVIII.	Tanya Stephens – <i>It's a pity</i>
Příloha XIX.	Tarrus Riley – <i>She's Royal</i>
Příloha XX.	Tarrus Riley – <i>Superman</i>

Přiloha I.   Alborosie – *Poser*¹⁶⁴

(Chorus) (x2)

Dem a poser, nuff a dem a poser
Yes dem a poser, many a dem a poser
Music composer, have no composure
Poser bout yah

(Verse 1)

How dem a move unsteady take a break slow down
Acting like a verb when dem just a pronoun
Empty barrel always make the most sound
If you known by the few you is just an unknown
Putting on a show for a crowd
Yuh loud and proud with yuh head inna the cloud
Stale arguments dem should never be allowed
Better hold your breath if your thoughts are in doubt

(Chorus)

(Verse 2)

Come and talk bout dem a the best how yuh fi say dat king
Acknowledge the veteran you just the next of kin
Manners take you through the world so respect God wing
Big up the elders dem weh pave the way fi the next offspring
Meditate to mi words and take heed to mi warning
Don't farm fool if yuh decide fi do farming
Don't swim inna the water if yuh know seh yuh drowning
Yow, we seet from a far yow

(Chorus)

(Verse 3)

You think you a rebel like Peter
You must high like a tweeter
You a poser
You hold it only with your locks
So you not hold it inna your heart
You a poser
You just come out a church
And a wear rasta shirt
You a poser
You a style people seh you nuh like money and nickel
Yow, you a poser

(Chorus)

---

¹⁶⁴ Srov. SONGLYRICS Alborosie - Poser Lyrics [online].

Přiloha II.

Beenie Man – *Love all girls*¹⁶⁵

(Okay)Eh a Eh a Oh
(All my ladies say) Eh a Eh a Oh
(All my brothas say) Eh a Eh a Oh
(All the world say) Eh a Eh a Oh

Come on!

Hot girls, We can't live without them
Hot girls, Man please don't abuse them
Hot girls, Please respect and love them
Hot girls, Kiss and caress them

(Chorus)

I love all American girls
I love all the English girls
I love all the Europe girls
But me cry for me caribbean girls
Love all Brazillian girls
Love all the Asian girls
Love all Indonesian girls
But I cry for the caribbean girls

Me and black shadow's a shoppin in a Miami
Met a very sexy girl she comes from Italy
She write her numbers on a paper and give it to me
I gave her my numbers
Then it was all over

You want your proper sex
Call me young girl and you will get it
Not to cause a city russ
Least a man a know feh set it
Some bwoy at around all a know a feh a chew it
May we stab you like a rabbit

(Chorus)

Don't you ever try this African queen
She cook me food and keep me place clean
She press my shirt and fix me pants seam
She's the girl of my dreams

Is this dread?

---

¹⁶⁵ Srov. ELISPRD333 Love all girls [online].

Slam a white girl she turn red
Slap a Japanese she speak Chinese instead
Um lang chang lang skeet's gettin out of my bed
Like you took a vampire with a bed, she's nearly dead

(Chorus)

Hey girls, don't care what the guys do now
Always be a lady
You got the ways and the style to drive me crazy
Just Beenie Man a have my baby

Cuz every man wan you to be a part a dem life
I will be your king man and you will be my wife
I am the girls dem sugar, everything is alright
I will be the para in your dise

(Chorus)

Eh a Eh a Oh
(All my ladies say) Eh a Eh a Oh
(All my brothas say) Eh a Eh a Oh
(All the world say) Eh a Eh a Oh

Come on!

(Chorus)

Okay!

(Chorus)

We out of here; come clear

Přiloha III.

Beenie Man – *Pure pretty gal*¹⁶⁶

Watch unu, snatch unu, catch unu when me a flash unu
Match unu, latch unu, trash unu when me dispatch unu
Need unu, lead unu, seed unu, when me just feed unu
Read unu, greed unu, breed unu when me mislead unu
Wok unu, bruk unu, fuck unu when me de open unu
Puck unu, pluck unu, chuck unu, unu suck unu mukkuunu
Duck unu Bumbastar

One, two, tree, four gal a watch me
Five, six, seven, eight wan' fi snatch me
Nine, ten, eleven, twelve try fi catch me
Thirteen, fourteen gal in a mi factory
It's simple a no every gal match me
But it no simple when them all wan' fi latch me
Some hold me down fi dem friends dispatch me
Some man a tell me how much them love fi match me
Mi friend a ask if I win, me win lottery
A di first him see gal a run battery
Gal de all over mi house since a Mackrey
Drink me like a strawberry daquiri

(Chorus)

It go so den

Whoa, a pure pretty gal we need
No bother ask why, a just de lifestyle we lead
Whoa, a pure pretty gal we want
You shoulda know by de style weh you hear a chant
Whoa, a pure pretty gal we need
No bother ask why, a just de lifestyle we lead
Whoa, a pure pretty gal we want
You shoulda know by de style weh you hear a chant

From a pretty gal, she know say me need her
Straight to de promised land me a go lead her
Me only intention is fi seed her
That is after she shower and me feed her
She never know a long time me a read her
The way me handle de work me supercede her
All over de room me stampede her
The way she love it she a beg me fi breed her
Hope me one night stand no impede her
Cause if a husband she a look me mislead her
One ting I can guarantee her
Later on it won't be her

(Chorus)

---

¹⁶⁶ Srov. BEDASONG Pure Pretty Gal [online].

Well every next gal a ask whe me up to
Wonder if them can up to whe me up to
Wan' fi know what kind a music me wo'k to
And if a only slow jam de doctor bruk to
Cool, a me Ditty wan' say what's up to
Cause she say a fi mi music she fuck to
Carlahope a she me pass de puck to
Cause she bring a sweet 16 fi me pluck to
Shipment, gal a who you send the truck to
Dis a de glue whe the whole a dem stuck to
'Pon the de bed or pon de floor, dem in a di muck too
All Ochi wi buck too

(Chorus)

Bad man wan'
Watch unu, snatch unu, catch unu when me a flash unu
Match unu, latch unu, trash unu when me dispatch unu
Need unu, lead unu, seed unu, when me just feed unu
Read unu, breed unu, breathe unu when me mislead unu
Wok unu, bruk unu, fuck unu when me de open unu
Puck unu, pluck unu, chuck unu, unu suck unu mukunu
Duck unu

(Chorus)

Přiloha IV.

Buju Banton – *Boom bye bye*¹⁶⁷

World is in trouble
Anytime Buju Banton come
Batty bwoy get up an run
At gunshot me head back
Hear I tell him now crew

(Chorus) (2x)
(Its like) Boom bye bye
Inna batty bwoy head
Rude bwoy no promote no nasty man
Dem haffi dead

(Two man) Hitch up on an rub up on
An lay down inna bed
Hug up on another
Anna feel up leg
Send fi di matic an
Di Uzi instead
Shoot dem no come if we shot dem -
Don't want Jackie
Give dem Paul instead
Dem don't want di sweetness
Between di leg
Gal bend down backway
An accept di peg
An if it really hot
You know she still naw gon fled
A some man
Still don't want di
Panty raid
Pure batty business dem love

(Chorus) (2x)

(Woman is di) Greatest thing
God ever put pon di land
Buju lovin dem from head
Down to foot bottom
But some man a turn around
Where dem get that from
Peter is not for Janet
Peter is for John
Suzette is not for Paul
Suzette is for Ann
Where the bobocloth

---

¹⁶⁷ Srov. VANIA Boom Bye Bye [online].

Dem get dat from
Here come the DJ
Name Buju Banton
(Come fi) (Straighten yuh talk?)

(Chorus) (2x)

(Caw me say) Dis is not an bargain (Me say)
Dis is not a deal
Guy come near we
Then his skin must peel
Burn him up bad like an old tire wheel
gwaan buju banton yuh tough

(Chorus) (2x)
(Hear what now!)

(Two man) A hug up on an kiss up on
An lay down inna bed
Hug up on another
Anna rub dung leg
Send fi di matic an
Di Uzi instead
Shoot di batty boy come if we shot dem -
Dem don't want Jackie
Give dem Paul instead
Don't want di poom poom
Between Patsy leg
All dem want
Is the body from Fred
But dis is Buju Banton
Me say

(Chorus) (2x)

Caw woman is the prettiest thing
God ever put pon di land
Put pon di land (Pu-pu-put pon di land)
But some man a turn around
Where dem get dat from
Peter is not for Janet
Peter is for John
Suzette is not for Paul
Suzette is for Ann
Here come di DJ name Buju Banton (Come fi)
Give di massive
Satisfaction
Happy how yuh lovin (Ju fi)

(Chorus) (2x)

All a di New York crew
Dem no promote Batty man
Jump an dance
Unno push up unno hand
All di Brooklyn girl
Dem no promote batty man
Jump an bogle
Anna wine yuh bottom
Canadian gals dem no like batty man
If yuh are not one
Yuh haffi push up

(Chorus) (2x)

Přiloha V.   Dezarie – *Love yourself*¹⁶⁸

Jah Children please love yourself
Or you cannot love anyone else
Jah Children please love yourself
Or you cannot love anyone else

It is the same looting everyday
You're working hard to get pay, oh yeah
You got a house and family
And you do all that you can for them
There's nothing wrong in giving things
But you're loving and giving everyone except for yourself
Except for yourself
Please love yourself
Or you cannot love anyone else
You rush into your life
And note a living for yourself
But getting advice
But remembering to get your wealth
Beyond are level gains
Before you love your house and car
You'd better love Jah

You'd better love Jah
Jah Children please love yourself
Before you love anyone else
Jah Children please love yourself
Or how can you love anyone else?
Society do race
Misleading the people astray
Advanced technology
Misleading the people astray
So fe unity is necessary
But some known everyone you assist
And don't know themselves
They don't know their selves
Jah Children please love yourself
Or you cannot love anyone else
Jah Children please love yourself
Or how can you love anyone else?
(Vocalization)
Jah Children
Jah Children
Jah Children
Just how can?

---

¹⁶⁸ Srov. AZLYRICS Dezarie - Love Yourself lyrics [online].

Přiloha VI.

Dezarie – *Mother and child*¹⁶⁹

Yehhh, hey, hey Yehhh, hey, hey Yehhh...

(Chorus) (2x)

Worthwhile the mother and child these serpents out to slave them
To slave them

What's your mother but a lioness?
Among the lion she dwell
Jah cub she feed and caress
While we are babe an suckling?
To dragon heard of his greatness
Command to take the youth man life
He made it hard for them to live here
And fighting just to get by

(chorus) (2x)

You're saying peace to the daughters
But a lie you a tell
'Cause in your mind this is slaughter her
And she is greatly wounded
There is no bond for her healing
The damage already done
She shall rest in the wilderness
And to the circles day a come

(chorus) (2x)

The serpent fell her upon the Earth
Persecute the woman dat brought forth
You treat the wrath of iron
Young Judah Lion
The beast was determined
To fight down Mama
The land opened up and helped her
So they were under tilt they are (?)

(chorus) (2x)

---

¹⁶⁹ Srov. MUSIXMATCH Lyrics Mother and Child [online].

Přiloha VII.

Etana – *People talk*¹⁷⁰

People talk
That's what they do
But they don't understand
How mi still a push an' go through

Yes, they laugh
They call me names
But they just don't get it
How dem see mi a hol' my head up just the same

When dem see me, dem just keep on talkin'
Me nuh see them, I just keep on walkin'
I've got my pride
Me nah go show my bad side

Some a dem see me as a big pushover
Let me fi dead, dem think I'm gonna kill over
Oh no, not I
I and I will survive

(Chorus)
Never let them get you down
Never let them see you frown
Never let them take away your levity
Live your life and be free
Never let them get you down
Never let them see you frown
Never let them lead you astray, starting today
Live your life and live it your way

When you go through heartache
When you feelin' pain
When you en' up in a desert
An' a wonda why the hell it nah rain

When dem pass dem judgement
And every word lef' a stain
When dem talk up di things dem
Just fi mash up yuh life an' give you bad name

Dem think yu weak but a deso dem blunda
Bad mind and think dem lef' yu business asunder
Don't give dem that power
Show dem you can be stronger

---

¹⁷⁰ Slov. AZLYRICS Etana Lyrics People Talk [online].

Jus tek up yuself an' mek di whole a dem wonda
How yu get up when dek a try keep you under
Don't believe their lies
Show dem that you will rise

(Chorus)

I say people talk
That's what they do
But they don't understand
How mi still a push an' go through

Yes, they laugh
Some call me names
But they just don't get it
How dem see mi a hol' my head up just the same

When dem see me, dem just keep on talkin'
And me nuh see them, I just keep on walkin'
I've got my pride
Me nah go show my bad side

Some a dem see me as a big pushover
Let me fi dead, dem think I'm gonna kill over
Oh no, not I
I and I will survive

(Chorus)

(2x)
Never let them get you down
Never let them see you frown
Never let them take away your levity
Live your life and be free

Get you down, oh, no, no, no, no, no, no, no, no, no, no
Don't let them get you down, no, no, no, no, no, no, no, no
I got my pride, I got my pride
I'm standing firm, I'm standing firm
Stronger, yeah, eh

They can't do me like that
What?
Miss it

Přiloha VIII.

Etana – *Queen*¹⁷¹

Oh watch me!
Queen, queen of the jungle!

(Chorus)

I am the queen of the concrete jungle
Lying on the scene, is dangerous, oh!
I am the queen of the concrete jungle
Lying on the scene, is dangerous, oh!

They were underestimating, now they're rating
They were on the other side of the...
But it's alright, it's al, it's alright
Cause when I'll arrive
They'll be surprised when the lion is roar
When this lion is roar

(Chorus)

I'm watching, even when they think I'm sleeping
Cause I'mma be too late when you see me coming
Cause when the time is right, all my enemies will be weeping
The world will know my name!
The world will know my name!

(Chorus)

I walk in faith, I'm stepping with love
And yeah, don't walk the valley of the shadow with lights across
I'm dreaming right next to me
I'm taking control
I'm breaking, I'm breaking free with love in my soul!

I am the queen of the concrete jungle, concrete jungle yeah
Lying on the scene, is dangerous, oh!
I am the queen of the concrete jungle
Lying on the scene, is dangerous, oh!
I am the queen of the concrete jungle
Queen, oh queen, yeah queen
It's a related queen!
Queen, queen, of the concrete jungle, concrete jungle
Lying on the scene, is dangerous, oh!
Oh, yeah queen, yeah, oh, oh, oh, yeah, queen!

---

¹⁷¹ Srov. AZLYRICS Etana Lyrics Queen [online].

Příloha IX.

Etana – *Silly*¹⁷²

Oh, yeah!
Silly of me to think that I
That ever want you for my guy
How I love you!
How I want you!
And silly of me to think that you
Could ever really want me too
How I love you!

(Chorus)
You're just a lover out to score
I know that I should be looking for more!
What could it be in you, I see?
What could it be?
Ohh love, love stop making a fool of me!
Ohh love, love stop making a fool of me!

Silly of me to think that you
That ever know the things I do
I all done for you, only for you!
Silly of me to take the time
To comb my hair...
And you're not there!

(Chorus)
Such a fool, such a fool!
Silly of me to go around and brag about the love I found
I say you're the best, I can't tell the rest!
Silly of me to tell them all that every night and day you call
When you care less!

(Chorus)
Ohh love, love stop making a fool of me!
Such a fool, such a fool!

---

¹⁷² AZLYRICS Etana Lyrics Silly [online].

Přiloha X.   *Lady Saw – I've got your man*¹⁷³

Girl when you call my phone just say what's on your mind, OK?
Don't call then hang up,
I'm not into that,
You want me to tell you somethin?
Let me tell you somethin.

Your man he told me that he's tired of the shit you got,
He took one hit and said my good shit keeps him coming back,
He likes it tight and said your shit is just a little slack,
Girl don't get mad at me I'm only telling you the fact.

(Chorus)

I've got your man and you can't do anything about it,
You may think he is coming back to you but I doubt it,
Don't make no sense you even call him and try to work out it,
Cause I've got your man and you can't do anything about it.

He told me you don't give him room nor give him breathing space,
And when he's out with friends you call and get up on his case,
He wants a girl thats down and cool not all up in his face,
That's why I'm here with him cause I'm about to take your place.

(Chorus)

This is a lesson if you listen you will learn
Take care of your man
Or else you'll lose your turn
Respect your man and your respect returns
This little song you might get heard
Notice when him no come home on time
No cuss him all you do is give him a good wind
Rub down his belly and tickle up his spine
You might take the next girl off of his mind.

(Chorus)

Your man he told me that he's tired of the shit you got,
He took one hit and said my good shit keeps him coming back,
He likes it tight and said your shit is just a little slack,
Girl don't get mad at me I'm only telling you the fact.

(Chorus)

---

¹⁷³ Srov.

I've got your man and you can't do anything about it,
You may think he is coming back to you but I doubt it,
Cause I've got your man and you can't do anything about it.

(Intro)

Infertility is a word that a lot of people are ashamed to mention
A lot of people are so illiterate when it come to that word
They act as if it's a crime if you can't have a child
But I don't think so, I don't have a child, I may one day
But in the mean time I am going to share all my love

(Chorus)

Not having a child don't make me less than a woman
You see I got so much love to give, to so much unwanted kids
You can say all you want about me trying to ruin my reputation
But I have so much love to give to so much unwanted kids
Listen to my song

I may not know the joy of giving birth
May not experience the pain and all the hurt
But I know how it feels to lose a child
And if pain is pain then I am hurting inside
If infertility makes me less than a girl
What would I say to many women in this world
Would you tell them have faith
Would you tell them be strong
Or would you tell them that they're less than a woman?

(Chorus)

I would give anything to have a child of my own
But in the meantime let me share my happy home
With the less fortunate, take away some of the stress from a child
Who has never known love and happiness
Miscarriages remind me of baby carriages
Broken hearts bring failed marriages
The pain never go away, we try to keep them at bay
Oh I wish if my baby could have stayed

(Chorus)

Some people have kids and wish them never did
Some kids grew up hating the life weh them live
Some have it easy, some have it hard
Some mothers abandon dem pickney like dawg
But wanti wanti dem can't get it
And getti getti get and run weh lef eeh
Me nuh have none so you know me will take eeh
Me have a lot of love so send me little pickney on

---

¹⁷⁴ Srov. GENIUS MEDIA GROUP No Less Than a Woman (Infertility) Lady Saw [online].

(Chorus)

(Outro)

You see, what I am saying is this song is dedicated to all the females who have been trying to have children but never succeed. Some have miscarriage just like myself, but you know what, don't give up, have faith, one day you may just succeed. You know what I'm saying, and don't feel you are less than a woman because you don't have a child 'cause once you give you love to other children that counts. You know what I'm saying

Přiloha XII.

Queen Ifrica – *Lioness on the rise*¹⁷⁵

Are you ready? Are you ready? Oh oh ohhh (4x)

When the roll is called out, I'll be standing tall up
To face the darkest and the hardest of times
We'll be taking care of, all the children thereof
But if it's required we'll be on the frontline

(Chorus)

You can call me by my name
I am ready to roll
Once the rules remain the same
How the story's been told
Call me anytime never cop out
Lioness is on the rise
Don't you ever have doubt

Never say never we're in this forever to fight and be strong
Once is for better I'll write every letter in moving right along
And I'll roll with the punches accept changes
Work with the formula do what I have to do

(Chorus)

And call me by my name
...

When you're willing to serve we have room to observe
To see if you can walk the walk you talk
Let me give you my word my voice must be heard
Bravery is a piece of my heart

(Chorus)

Call me by my name
...
Don't ever have no doubt

When the road is cold out we'll be standing tall up
To face the darkest and hardest of times
We'll be taking care of all the children there of
But if it's required we'll be on the frontline

(Chorus)

You can call me by my name
...

---

¹⁷⁵ Slov. METROLYRICS Lioness on the Rise Lyrics [online].

Oh yeah

(Chorus)

Call me by my name

...

Ready to roll

Call me by my name

I am ready to roll

Once the rules remain the same

How the story's been told

Call me any time

Never cop out

I'm ready ready ready

Don't you ever have doubt

Přiloha XIII.

Rita Marley – *That's the way*¹⁷⁶

(Chorus)

That's the way
Jah Jah planned it yeah
And that's the way
Jah Jah planned it now
'Cause that's the way Jah Jah planned it yeah
And that's the way Jah Jah planned it now

My life was met with changes
About the things going very bad
Jah guiding hand on me
And showed me what I had
He led me into music
'Cause that is what he planned
I will use my voice to serve him
I'm a daughter of Zion..

(Chorus)

Jah Jah made the land and waters
He made the moon and stars
Man thinks he can make it better
But now he's gone a bit too far
Your building automatic weapons
And razing building stone
But Jah Jah is the Master
And he knows when they'll fall
They must fall yeah
Hey hey hey

(Chorus)

Jah Jah give I sweet inspiration
That's why I can go through this duration
He's my life He's my health
He's my every every everything everything I need
That's the way that's the way, that's the way that's the way (4x)

Jah Jah planned it Jah Jah planned it (5x)

That's the way, that's the way
The only way, that's the way
That's the way, that's the way

---

¹⁷⁶ Srov. Rita Marley - That's The Way [online].

Přiloha XIV.

Sean Paul – *Get busy*¹⁷⁷

Shake dat ting Miss Kana Kana
Shake dat ting Miss Annabella
Shake dat ting yan Donna Donna
Jodie and Rebecca

(Part A)

Woman Get busy
Just shake that body non-stop
When the beat drops
Juts keep swinging it
Get jiggy, get crunked up
Percolate anything you want to call it
Oscillate you hip and don't take pity
we want to see you get live upon the ridding when me ride
And me lyrics a provide electricity
call nobody can tell you nuttin'
Can you done know your destiny

(Part B)

Yo sexy ladies want par with us
In a the car with us
Then a war with us
In a the club thy want flex with us
To get next to us
Then can vex with us
From the day me born like ignite me flame
Gotta call my name and tis me fame
It's all good, girl turn me on
'Til a early morn'
Let's get it on
Let's get it on 'til a early morn'
Girl it's all good just turn me on

Woman don't sweat it, don't get agitate just gwaan rotate
Can anything you want it
know you must get it
From your name a mentuin
Don't ease the tension
Just run the program gals won't pet it
Just have a good time
call free up and mind call nobody can dis your man won't let it can
You the number, call one
Wave your hand
Make them see your wedding band

---

¹⁷⁷ Srov. RENATA Get Busy [online].

(Part B)

(Part A)

(Part B)

Yo, Shake dat ting

Miss Kana Kana shake dat ting

Yo, Annabella shake dat ting

Miss Donna Donna

Yo Miss Jodie your the one and Rebecca shake dat ting

Yo shake dat ting, yo

Joanna shake dat ting, yo

Annabella shake dat ting

Miss Kana Kana

(Part B)

(2x)

Let's get it on 'til a early morn'

Girl it's all good just turn me on

Přiloha XV.

Sean Paul – *Give it up to me*¹⁷⁸

Get out my head and into the bed girl...
Cause you done know, plottin' out the fantasy..
Hey baby girl and it's you a the key...yo...me go so then

[Chorus]

From you look inna me eye gal I see she you want me
When you gonna give it up to me
Because you body enticing you makin' me horny
When you gonna give it up to me
Well if a no today girl then a must be tomorrow
When you fulfill my fantasy
Because you know I give you lovin' straight like an arrow
When you gonna give it up to me

[Part A]

So back it up deh..So pack it up yeah
Cause I wanna be the man that's really gonna have it up and mack it up and
Slap it up yeah...So what is up yeah...You know you got the sinting inna me pants a
develop and a swell up and
Double up yeah...So gimmie the work yeah cause if you no gimme the work the blue
balls a erupt yeah..
So rev it up deh gal gwaan try you luck deh cause when you stir it up you know me
haffi measure up yeah.

[Chorus]

Hey pretty girl...Say me love fi see you walk...
You no habla ingles but just listen me when me a talk
This ya one yeah from me heart, woman you got me caught
You ever inna me thoughts and no left me inna the dark, inna the...
First place gal that's where you belong, so just let me flip the switch woman I can turn it
on and...
Gimme the passion from dusk till dawn...Tell me if you want it fi gwaan...my girl..

[Chorus]

So why can't you see....we ought to be....together girl don't front on me
I just wanna be near so don't have no fear and lemme see you bring your body right over
here
Because you should share it...girl I'll care it....And I'm gonna give you love so clear
It gonna make you shine and once you are mine...we be rockin' it until the end of time

[Chorus] (2x)

[Part A]

---

¹⁷⁸ Srov. BOBULKA Give It Up To Me [online].

Příloha XVI.

Shaggy – *Full control*¹⁷⁹

(Oh no oh oh)
Ladies lift your glasses
(Oh no oh oh)
And toast yourselves
(sweet)
(oh ra ay oh)
It's a dedication
(oh ya ah oh)
Barrington Levy
(oh ah oh)
SHAGGY!

I love to see the ladies take full control (uh)
Independent woman don't depend on a soul (that's right)
Confidential the fact that she has her own (uh uh)
No body has to tell her how to play her role (oh ya)

I'm talking all the honeys to my left
Sophisticated ladies are the one who set the trends
Ladies who don't hang around with no progressive friends
They don't have no time to play a silly game
Shallow men are all the same
All the fellas who get played
Not because they pour the drinks it means they're gettin laid
Show her some respect and maybe wouldn't have been played
Yo - Now you're looking kinda dumb, I bet this pants are tiresome

I love to see the ladies take full control (love it ...)
Independent woman don't depend on a soul (no depend on nobody, see)
Confidential the fact that she has her own (...)
No body has to tell her how to play her role (sweet)

(say what)Beep Beep, dude's pager going off
Car keys spinnin on his finger showin off
Bet he thinks all the hyper love the latest stuff
It takes more than flashiness for home girl to be impressed
Ladies want be be adored
Ladies want a real man to keep them reassured
Forget about the cash she wants a heart to be secured
He's not gonna sacrifice the ..., can't hang with step aside

I love to see the ladies take full control (...)(oh ay oh ay oh)
Independent woman don't depend on a soul (...)(sweet)
Confidential the fact that she has her own (uh mm)(...)
No body has to tell her how to play her role (Tell em Barrington)(sweet)

---

¹⁷⁹ Srov. MILADAROS Full Control [online].

She's alright (She's alright)
It don't matter what you want to offer her because she's been around the world
You're so right (You're so right)
Bet your thinking that she's confidential women but she's an independent girl
She's alright (She's alright)
It don't matter what you want to offer her because she's been around the world
You're so right (You're so right)
Bet your thinking that she's confidential women but she's an independent girl (oh oh oh
oh)

I love to see the ladies take full control (...)(yeah)
Independant woman don't depend on a soul (...)(sweet)
Confidential the fact that she has her own (...)
No body has to tell her how to play her role (Watch out)(oh yo oh)

I love to see the ladies take full control (uh)
Independant woman don't depend on a soul (ah wa)
Confidential the fact that she has her own (Hot girl)
No body has to tell her how to play her role (Oh no oh oh)

... a lot of ladies, you know
Strong women (shidely shidely shidely?)...
(sweet)...
(seet ya seet ya)...
(seet ya)...
(shidely shildey shidely ahidely oh oh oh)
SHAGGY
Alright (alright)

Přiloha XVII.

Shaggy – *Strength of woman*¹⁸⁰

Ugh

Wah

Ugh

Ummmmm

Yo

SHAGGY

Ugh

Yo

This one goes out to all my women you know

My strong women, ugh

So amazing how this world was made

I wonder if GOD is a woman

The gift of life astounds me till this day

I give it up for the woman

She's the constant wind that fills my sail

Oh that woman

With her smile and her style,

She'll protect like a child

That's a woman

[Chorus]

She'll put a smile upon your face

And take you to that (ah) higher place

So don't you under estimate

The strength of a woman

The strength of a woman

Woke up this morning

I got up with the scent of a woman

Just picture if you could what life would be

Ain't much good without a woman

She can nag and be a constant pain

Oh that woman

But those hips she's got me whipped

And it's just too hard to resist

What a woman

Ugh, hey

[Chorus]

Ugh, ugh, ugh

---

¹⁸⁰ Slov. MILADAROS Strength of a Woman [online].

Tender lips that's so so sweet
Gentle words she softly speaks
Such an angel when we need
GOD bless the ground beneath her feet
She can take you on a high
Be your comfort when you cry
But if you look into her eyes
You'll see the strength of a woman
Strength of a woman
Ugh, ugh, ugh

[Chorus]

Strength of a woman

Přiloha XVIII. Tanya Stephens – *It's a pity*¹⁸¹

I said if we never get a chance to be together
Go with Jah, Tanya loves ya, wha me seh?

(Chorus)

It's a pity you already have a wife
And me done have a man inna my life
Rude boy it's such a pity
I say it is such a pity you already have your wife
And me have a one man inna my life
Rude boy it is a pity
I would a like one of these mornings to wake up and find
Your face on a pillow lying right next to mine
I would a cut out the partying the smoking and the rum
And buss a extra wine and make we seal up a son
Well every time mi fantasize me see your lips me see your eyes
Your trigger fornger do something a left the rude girl hypnotized
For you it's just a thing, just another little fling
But for me this is heaven and the angel them a sing

(Chorus)

For buck you up in a public and can't even touch
It really fuck me up because me check for you so much
The respect when mi have for your woman for your kids
Believe me rude boy my criss, a nuh matey this
Who knows? maybe one day the world will be evolved enough
We'll share you in a civilized manner between the two of us
But until then I would a love see you again,
Me know we have for play it by the stupid rules of men

I said if we never get a chance to be together
Go with Jah, Tanya loves ya, who me seh?

So meet me round the corner, avoid Mitzy and Lorna
You know them a two of the biggest informer
I'm not starving for sex no, nah bawl out 'next no
But the way how you flex really be my interest yo
The you that people see a no the you and me loving
And the you what with me go much deeper than skin
I don't know exactly what it is you're feeling
But I wish this was a permanent thing

(Chorus)

It's such a pity you already have a wife
...

---

¹⁸¹ Srov. RHIANNONELLE It's a pity lyrics [online].

Me know see you belong to she, you know see me belong to him
Me wouldn't want you this your queen, me would a never this my king
But when you play pon my riddim and when me feel your base a swing
You left me in a turmoil, you have me head a spin
It really make me sad for haffi waste so much water,
I think the two o' we can make a beautiful daughter
But it would be selfish to an innocent little youth
For bring her come and cannot tell her the truth
Tell her the truth
Wha me seh? go with Jah I will always love ya
I said if we never get a chance to be together
Go with Jah, Tanya loves ya, wha me seh?

Přiloha XIX.

Tarrus Riley – *She's Royal*¹⁸²

No I never been someone shy
Until I seen your eyes
Still I had to try, yeah
Oh yes, let me get my words right and then approach you
Woman I'll treat you like a man is suppose to
You'll never have to cry, no
I know everyone can relate to when they find that special someone

And she's royal, yeah so royal
And, I want her in my life
I never knew anyone so one-of-a-kind, no
The way she move to her own beat
She has the qualities of a queen, She's a queen
Ooh Ooh what a natural beauty
No need no make-up to be a cutie
She's a queen, she's a queen

And when they ask what a good woman's made of
She's not afraid and ashamed of
Who she is

She's royal yeah, so royal
And I need her in my life
I never knew anyone, so one of a kind
Until the night that I see in your eyes
NUBIAN QUEEN
Uh huh my queen so supreme
I can see it in her eyes
The way she smile

Hey, yes I & I, I know the king and queen crowned same time
So I'll never leave your side, just stick with me through the trial times, "oh ooh"
And she say she no mind cau right I know good man is hard to find,
And she cannot a bother join no line
Thats why she has no ties at this time, yeah
I know many men are trying,
But she needs to be more than wined and dined
Because

She's royal, yeah so royal
And, I want her in my life
I never knew anyone so divine, no
The way she move to her own beat
She has the qualites of a queen, so supreme
Ooo Ooo what a natural beauty

---

¹⁸² Srov. FRASER, D. I.–RILEY, O. R. *She's Royal* [online].

No need no make-up to be a cutie
She's a queen, so supreme

And when they ask what a good woman's made of
She's not afraid and ashamed of
Who she is

She's royal, yeah so royal
And, I want her in my life
I never knew anyone so one of a kind, no, no
The way she move to her own beat
She has the qualities of a queen, My Nubian queen
Ooh Ooh what a natural beauty

Ooohhh..
Shoooo..
Do, do, do, do, do, dooo..

I'm a superman thanks to Lois Lane
Kissed away my problems when I went insane
Took me from the depths when I lost my name (oooh)
Give me something I could live for
Now everyone is wondering what's the change
They don't recognize I have so much to say
And I never thought someone could love someone
So much that they give up on everything
Jah knooooow..

(Chorus)
I will be there when you need me
I will be there when you cry baby
I will be there when you need someone to tell you
That you're beautiful baby
I will be there when you need someone to run with
I will be there when you need someone to dance with
I'm your lover till the sky turn gray girl
'Cause you're beautiful baby

Yes, you're beautiful
Oh you're beautiful
Yes, you're beautiful baby
Yes, you're beautiful
Yes, you're beautiful
Yes, you're beautiful baby

Feel butterflies when I'm in your hands
You can turn the pavement into white sand
You can make a moment, a memory in a glance
And I can't believe anyone else
And everybody's talking
You're always shining
You never stop glistening baby
And I never thought someone could love someone
So much that they give up on everything
Jah knooooow..

(Chorus)

---

¹⁸³ Srov. Tarrus Riley – Superman [online].

Till it's beautiful
Oh you're beautiful
Yes, you're beautiful baby
Yes, you're beautiful
Yes, you're beautiful
You're beautiful baby

(Beautiful)
Beautiful..
(Beautiful)
Beautiful.. ooh

There's a million people underneath the sun
That can find a million more but never find the one
There's a girl who did this and a socialite
Was on magazines, was the shy type
I'm a superman thanks to Lois Lane
Kissed away my problems when I went insane
And I never thought someone could love someone
So much that they give up on everything
Ooh-aah..

(Chorus)

Till it's beautiful
Yes, you're beautiful
You're beautiful baby
Yes, you're beautiful
Oh You're beautiful
Yes, you're beautiful baby

I will be there when you need me
I will be there when you cry baby
I will be there when you need someone to tell you
That you're beautiful baby
Baby..

ABSTRAKT

TIMMERMANSOVÁ, M. *Rastafariánství: gender problematika ve volnočasovém fenoménu reggae*. České Budějovice 2017. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce V. Erban.

Klíčová slova: rastafariánství, gender problematika, identita, reggae, volný čas, výchova, kultura, životní styl

Práce se zabývá rastafariánství, gender problematikou a volnočasovým fenoménem reggae, který je prostředkem prezentace identity rastafariánských hudebních interpretů. Začátek teoretické části práce pojednává o identitě, genderových rolích a stereotypch jako o aspektech výchovy. Další část se zabývá atributy rastafariánské identity, historickými kořeny rastafariánů, jejich náboženstvím, životním stylem, specifickým jazykem, gender problematikou a šířením rastafariánství v současném globálním světě. Poslední kapitola pojednává o hudebním stylu reggae z hlediska jeho funkcí, vzniku a mezinárodního vývoje jako současného kulturního trendu.

Praktická část práce se zabývá kvalitativním výzkumem za užití metody obsahové analýzy a kódování získaných dat. Cílem výzkumu je popsat gender problematiku explicitně a implicitně obsaženou v hudebních textech reggae a z něj plynoucích žánrů.

ABSTRACT

Rastafari: gender problematics in the leisure phenomenon reggae

Key words: Rastafari, gender problematics, identity, reggae, leisure, education, culture, lifestyle

The work deals with Rastafari, gender promatics and the leisure phenomenon reggae, which is a means of presentation of identity the rastafarian musical artists. The beginning of the theoretical part the work deals with identity, gender roles and stereotypes as aspects of education. Next part is concerned with attributes of rastafarian identity, historical roots of Rastafarians, their religion, lifestyle, specific language, gender problematics and the spread of Rastafari in contemporary global world. The last chapter discusses the reggae musical style from the viewpoint its functions, creation and international development as the contemporary cultural trend.

The practical part is concerned with qualitative research using method of content analysis and coding of the obtained data. The aim of the research is to describe the gender problematics explicitly and implicitly contained in the musical texts of reggae and genres deriving from it.